

HAYMANA

kent ve gezi rehberi

Enver YURTDAS

Ozan ERMIŞ

Ferdi ÇAKMAK

Haymana Belediyesi Kültür Yayını No.:3

HAYMANA

kent ve gezi rehberi

Enver YURTDAŞ
Ozan ERMiŞ
Ferdî ÇAKMAK

Haymana Belediyesi Kùltür Yayını No.: 3

Kasım 2023

KÜNYE

Editör

Enver YURTDAŞ

Yazarlar

Enver YURTDAŞ

Ozan ERMİŞ

Ferdi ÇAKMAK

Fotoğraflar

Enver YURTDAŞ

Ozan ERMİŞ

İhsan GENÇ

Alpay ATCI

Mustafa BAŞARAN

Haymana Belediyesi

Kültür Yayını

No.: 3

ISBN: 978-625-99648-1-2

Kasım 2023

Tasarım & Mizanpaj

Ütopya Grafik

Çetin Emeç Bulvarı No.: 21/21-25

Dikmen, Çankaya/ANKARA

Tel: +90 (312) 481 5 153

Faks: +90 (321) 481 50 80

www.utopyagrafik.com

Basım Yeri

Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Bahçekapı Mah. 2744 Cad. No: 6

Şaşmaz / Etimesgut / ANKARA

Birinci Baskı

Kasım 2023, Ankara

© Kaynak gösterilmek kaydıyla, tanıtım amaçlı kısa alıntı dışında editörün yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz. Yayımlanan yazıların ve fotoğrafların sorumluluğu yazarlarına ve sanatçısına aittir.

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM

TAKDİM	6
BAŞKAN'DAN	8
HAYMANA'NIN TARİHİ GEÇMİŞİ	11
HAYMANA KAPLICALARI	15
Cincime Sultan (Merkez) Kaplıcası	18
Medrese Kaplıcası	20
Seyran Kaplıcası	21
SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ TARİHİ MİLLÎ PARKI, ŞEHİTLİKLER	23
Mangal Dağı Şehitliği	24
Kışla Hastanesi Şehitliği	26
Evliyafakı Şehitliği	28
İkiztepeler Şehitliği	29
Şehit Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan Şehitliği	30
Çaldağ Müzesi (Sakarya Meydan Muharebesi Haymana Ziyaretçi Tanıtım Merkezi)	32
Atatürk Evi	34
Türbe Tepe	35
Çal Dağı	36
Ulu Dağ	37
Son Kale Anıtı (Proje Aşamasında)	38
KALELER	39
Gavur Kalesi	40
Taburoğlu (Demirözü) Kalesi	42
Ammuriye (Sındıran) Kalesi	44
Güzelce Kale	46
MAĞARALAR, KAYA MEZARLARI, SU SARNIÇLARI	47
Demirözü Mağarası	48
İnega Mağarası	49
Sındıran Kaya Mezarları	50

Sındıran Su Sarnıçları.....	52
Emirler Kesikkavak Kaya Mezarları.....	54
Şerefliögküzü Kaya Mezarı	55
Güzelcekale Kaya Mezarları	56
Türkşerefli Kaya Mezarı.....	58
CAMİLER.....	59
Hüsameddin Ankaravî (Kutluhan) Camii.....	60
Merkez Camii.....	62
Hüseyin Bin Mehmed (Karahoca) Cami-î Şerif.....	64
Culuk Camii.....	66
Ahırlıkuyu Camii	68
Soğulca Camii	70
TÜRBELER.....	71
Cimcime Sultan Türbesi.....	72
Hüsameddin Ankaravî Türbesi.....	74
DİĞER TARİHİ YAPILAR, EV VE KONAKLAR	75
Taş Bina (Osmanlı Redif Taburu Karargâh Binası).....	76
Papazın Evi.....	77
Culuk Çeşmesi ve Çamaşırhanesi	78
Hacı Süleyman Çeşmesi	79
Şehitler Çeşmesi	80
Çatal Köprü (Yıldızlı Köprü)	81
Bahçecik Nekropolü	82
Bostanhöyük Mehmet Ağa Konağı.....	83
Emirler Kesikkavak Hakbilenler Konağı.....	84
Balçıkhisar Mehmet Ağa Konağı	85
Türkşerefli Dedegil Konağı.....	86
DOĞAL GÜZELLİKLER.....	87
Haymana Zarif Akyıldızı Çiçeği.....	88
Azizo Gölü.....	90
Orman (Meşelik).....	92

MESİRE ALANLARI, PARK VE MEYDANLAR.....	93
Başdeğirmen Mesire Alanı.....	94
Hıdırellez Mesire Alanı.....	95
Millet Bahçesi.....	96
Ömer Özkan Parkı ve Meydanı.....	98
Ahmet Turgut Parkı ve Meydanı.....	100
15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Meydanı.....	102

GÖLETLER.....	103
Hasan Ağa Deresi Göleti.....	104
Soğulca Göleti.....	105
Sırçasaray Göleti.....	106
Kızılkoyunlu Göleti.....	107

II. BÖLÜM

HAYMANA'YA ULAŞIM.....	110
HAYMANA'DA KONAKLAMA.....	111
HAYMANA GEZİ ROTALARI.....	119

III. BÖLÜM

HAYMANA'NIN YÖRESEL YEMEKLERİ VE İÇECEKLERİ.....	129
Kürt Pilavı.....	130
Haymana Sucuğu.....	132
Haymana Yoğurdu.....	134
Karahoca Baklavası.....	136
Koruk Suyu.....	138
HAYMANA HARİTASI.....	140
ÖNEMLİ TELEFONLAR.....	142
KAYNAKÇA.....	144

TAKDİM

Haymana, Anadolu'nun kalbinde birçok kadim uygarlığa ev sahipliği yapmış; tarihi geçmişi, kültürel yapısı ve insanı ile geçmişin mirasını geleceğe taşıyan önemli bir merkezdir.

Dünyanın en kaliteli termal suyu için her yıl binlerce yerli turist in şifa bulmaya geldiği, yüksek rakımı ile yaz aylarında serin ve temiz bir yayla havası sunan Haymana; tarihte birçok önemli olaya da ev sahipliği yapmıştır. Haymana; Friglere başkent, Kral Yolu güzergâhında Roma-Bizans için önemli bir merkez, Osmanlı Kayı Aşiretinin Anadolu'daki ilk iskân yeri, 1402 yılında Ankara Savaşı'nın yapıldığı saha, Sakarya Meydan Muharebesi'nin geçtiği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı son kaledir.

Haymana'da kısaca andığımız bu uygarlıklardan ve önemli tarihsel olaylardan günümüze ulaşmış birçok eser bulunmaktadır. Bunların önemli bir kısmı yakın zamana kadar maalesef gerekli ilgiden mahrum kalmış, çoğu Haymanalının bile haberdar olmadığı ve göremediği yapılar kaderine terk edilmiş, Haymana için taşıdığı önem bilinmezden gelinmiştir.

Son yıllarda ilçenin bir bölümünün "*Termal Turizm Bölgesi*" ve "*Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parkı*" ilan edilmesi, kaplıca suyunun "*Dünyanın En İyi Termal Suyu*" olarak tescili ve ülke sınırları dışında da tanıtılması, tarihi eserlerin tespiti ve tescili, cami ve konakların restorasyonu, doğal güzelliklerle birlikte yapılan meydan düzenlemeleri, mesire alanları ve birçok kültürel etkinlikte bu değerlerin duyurulması; Haymana'nın daha tanınır ve bilinir olmasına, ziyaretçi profilinin çeşitlenmesine ve artmasına sebep olmuştur. Artık Haymana için termal turizmi ile birlikte tarih ve doğa turizminden de söz edilebilmektedir.

Hazırladığımız bu eser ile Haymana'yı duyan, ilçenin zengin tarihinden günümüze ulaşmış eserleri ile kültürel değerlerini ve doğal güzelliklerini keşfetmek isteyenlere; görseller eşliğinde detaylı bilgileri içeren bir yol haritası çizmeyi, rehberlik yapmayı amaçladık.

Üç bölümden oluşan rehberin birinci bölümünde kısaca Haymana'nın tarihi verildikten sonra termal tesisler, millî park alanları, şehitlikler ve ilçede ziyaret edilebilecek tarihi yapılar, doğal güzellikler, göletler, mesire alanları, park ve meydanlar hakkında özet bilgi, konum ve fotoğraflar paylaşılmıştır.

İkinci bölümünde Haymana'ya ulaşım ve konaklama alternatifleri açıklanmış, gezi rotaları gösterilmiştir. Üçüncü bölümünde ise meşhur yiyeceklerine ve içeceklerine tarifleri eşliğinde birer örnek verilmiştir.

Daha önce yazdığım “*Dünden Bugüne Yenice ve Şeyhbızınlar*”, “*Geçmişiyile Buluşan Haymana*” ve editörlüğünü yaptığım “*Haymana Çalıştayı*” kitaplarından sonra Haymana Belediyesinde birlikte çalıştığım ekiple kaleme alıp fotoğraflarla zenginleştirdiğimiz bu rehber; yıllara dayalı birikimin, sahada uzun süre çalışmanın ve emeğin bir sonucu olarak hazırlanmış, alanında yazılmış ilk kaynaktır. Bardağın dolu tarafına değil de boş tarafına bakanlar, rehberde illaki eksik ve hata bulacaktır. Zira gün geçmiyor ki Haymana'nın saklı tarihi ile ilgili yeni bir eseri ve doğal güzelliği, gün yüzüne çıkartılıp bu özelliği ile tanıtılmasın... Son yıllara kadar ilçe; birkaç tarihi eseri ile bilinirken, Haymana Belediyesinin çalışmaları ve resmi kurum, kuruluşlar nezdinde yaptığı girişimler sonucu günümüzde *Hüsameddin Ankaravî Camii ve Türbesi, Merkez Camii, Karahoca Eski Camii, Mangaldağı Şehitliği, Kışla Hastanesi Şehitliği, İkiztepe Şehitliği, Evliyafakı Şehitliği, Binbaşı Hüseyin Avni Alparıslan Şehitliği, Çaldağı Müzesi, Şehitler Çeşmesi, Atatürk Evi ve Zarif Akyıldızı Çiçeği* gibi birçok eser gün yüzüne çıkartılarak ziyarete açılmış ve böylelikle daha tanınır olmuştur. Belediye Başkanımız Özdemir Turgut'a hem bu çalışmalardan; hem de eserin meydana gelmesindeki desteklerinden ötürü teşekkür ederiz. İlçe turizmüne kazandırılmayı bekleyen; *Gavurkalesi, Taburoğlu Kalesi ve İnega Mağarası* başta olmak üzere rehberde de bahsettiğimiz pek çok tarihi eserin var olduğunu ve bununla ilgili Haymana Belediyesinin diğerlerinde olduğu gibi ilgili kamu kurumları ile çalışmalar yürüttüğünü biliyoruz.

Bu rehberde düzeltilmesi gereken ya da eksik kalan kısmın, yazar ekibinin sorumluluğunda olduğunu belirterek bu kitabı kaleme almamız için bizi cesaretlendiren Dr. Necati Yalçın hocamıza, kitabı imla kuralları açısından titizlikle inceleyerek destek olan Millî Eğitim Bakanlığında Şube Müdürü Güven Yılmaz arkadaşşıma ve yardımcı olan çalışma ekibimize teşekkür ederiz. Eserle ilgili eksiklikler, düzeltilmesi gereken hususlar ve öneriler varsa tarafımıza ulaştırılması halinde dikkate alınarak kitabın sonraki baskılarında değerlendirilecektir.

Haymana'da ihtiyaç duyulan bir eseri tamamlamak niyetiyle, uzun uğraşılarla hazırladığımız; kısaca amaç ve içeriğini özetlemeye çalıştığım eserin beğenilmesi ve hayırlara vesile olması ümidiyle sağlıklı iyi okumalar, Haymana'da iyi gezmeler...

29 Ekim 2023
Enver YURTDAS

BAŞKAN'DAN

Haymana'ya dair hayallerimizi gerçekleŐtirmek için çıktığımız bu yolda yaklaşık on yılı geride bırakmak üzereyiz. Bu süreçte ilçemize birçok eser kazandırdık. Burada özellikle Haymanamızın tarihi ve kültürel değerlerini ortaya çıkartmak ve yaşatmak adına gerçekleştirdiğimiz çalışmalardan bahsedeciğim.

Göreve geldiğimizde *“İlk İŐimiz Millî Mücadele”* diyerek Haymana'nın Sakarya Meydan Muharebesi'ndeki rolü ve önemini herkese duyurmak ve anlatmak için kolları sıvadık. Bu süreçte savaşın geçtiği ilçemiz sınırlarındaki bazı bölgeler, 2015 yılında *“Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parkı”* ilan edildi. Ardından;

- Çaldağ Müzesi (Sakarya Meydan Muharebesi Haymana Ziyaretçi Tanıtım Merkezi)
- Mangal Dağı Şehitliği
- Kışla Hastanesi Şehitliği
- Evliyafakı Şehitliği
- İkiztepeler Şehitliği
- Şehit Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan Şehitliği gibi, anıt mezar ve tanıtım merkezleri inşa edildi.

Muharebenin en önemli çarpıŐmalarının yaşandığı Güzelcekale-alıŐ-Durupınar-Sındıran arasındaki Uludağ tepesi başta olmak üzere savaşın geçtiği ilçe sınırlarındaki diğer bölgelerin de millî park sınırlarına dâhil edilmesi ve o bölgelere de anıt ve şehitlikler yapılması için Tarım ve Orman Bakanlığı nezdinde birçok girişimde bulunduk. İnŐallah yakın zamanda bu bölgelerin de millî park sınırlarına dâhil edildiğine şahitlik edeciğiz.

Millî Eğitim Bakanlığı nezdinde yaptığımız girişimlerle Sakarya Meydan Muharebesi'nin Haymana sınırlarında geçtiğini ders kitaplarına işlettirdik.

Haymana denilince ilk akla gelen ilçenin önemli bir termal diyarı oluşu... Bu değerimizin tescili, korunması ve tanıtımı için de birçok önemli çalışmaya imza attık. Bu kapsamda;

- Kaplıcamızı “dünyanın en iyi termal suyu” olarak tescil ettirdik.
- Kaplıca altyapısını ve su borularını yeniledik.
- Bilgisayarlı otomasyon sistemine geçerek suyun israfını önledik.
- Yeni sondaj çalışmasıyla su kuyularımızı yedekledik.
- Çökme tehlikesi olup artık günümüze cevap vermeyen Cimcime Sultan (Merkez) Kaplıca tesisinin yenilenmesi için Selçuklu ve modern mimari karışımı bir proje hazırlayıp yıkımını gerçekleştirdik, inşaatına başladık.

Çalışmalarımızı bilimsel bir temel üzerine ve akademik bakış açısıyla yürütmeye özen gösteriyoruz. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi ile gerçekleştirdiğimiz “Haymana Çalıştayı”nda ilçemizin tarihi, kültürel, sosyolojik ve ekonomik potansiyelini değerlendirdik. Sunulan bildirimleri geleceğe taşımak adına kitaplaştırdık. Çalıştay’ın ardından Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesinden akademisyenlerin ve Anadolu Medeniyetleri Müzesinden uzmanların yer aldığı bir heyetle ilçemizin tüm mahallelerinde bulunan konak, camii, ev, eski mezar taşları, kale, mağara gibi mevcut tarihi eserleri fotoğraflayıp, kayıt altına aldık. Bu eserlerin tescil edilmesi için çalışmalara başladık.

Ankara'nın kadim ilçelerinden biri olan Haymana'nın her mahallesinde birçok tarihi ve doğal eser yer almaktadır. Bu eserlerden;

- “Hüsameddin Ankaravi Camii ve Türbesi”ni ve “Karahoca Eski Camii”nin restore ettirip, ibadete açtık.
- “Papazın Evi”ni kamulaştırdık, gençlik merkezi olarak değerlendirmek üzere projelendirdik.
- İlçe merkezinde bulunan “Şehitler Çeşmesi”ni ve Çalış mahallemizde bulunan “Atatürk Evi”ni restore ettirdik.
- İlçemiz Sındıran mahallemizde keşfedilen ve sadece o bölgede yetişen “Haymana Zarif Akyıldızı Çiçeği”nin tanıtılması ve korunması için çalışmalar yürüttük.
- Ankara'nın en eski tarihi eserlerinden Gavurkale başta olmak üzere ilçemizdeki kale ve mağaraları da turizme kazandırma çabalarımız sürüyor.

Çalışmalarımız sadece tarihi ve doğal güzelliklerimiz ile sınırlı değil, ilçemizdeki mevcut parkları yenileyip, yeni park ve meydanlar kazandırdık;

- İlçe merkezimize “Millet Bahçesi” ve “15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Meydanı”, Altıpınar Mahallemize “Hıdırellez Mesire Alanı”, Sındıran Mahallemize “Ahmet Turgut Parkı ve Meydanı”nı kazandırdık.
- “Başdeğirmen Mesire Alanı”nı yeniledik, “Ömer Özkan Parkı ve Meydanı”nı yeniden düzenledik.

Bunun yanı sıra ilçemizin sosyokültürel hayatının canlanması için gerçekleştirdiğimiz kültürel faaliyetlerle hemşehrilerimizi,

- 22 gün 22 gece süren “Son Kale Haymana Etkinlikleri”
- “Hıdırellez Şenlikleri”
- Çocuk ve yetişkin tiyatro gösterileri, konserler,
- Söyleşi, imza günleri ve fotoğraf sergileri gibi etkinliklerle buluşturduk.

Rehberde tariflerini verdiğimiz Haymana mutfağının lezzetlerini gerek ilçemizi ziyaret eden misafirlerimize, gerekse katıldığımız organizasyonlarda tanıtmaya özen gösteriyor, bu lezzetlerimizin coğrafi işaret alması için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Bu kısa sunumda, on yıla yayılan çalışmalarını anlatmak elbette mümkün değil, burada kısaca değindiğim çalışmalarını ve daha fazlasını, hazırladığımız bu eserle bir nevi kayıt altına alıyoruz. Cumhuriyet’in ilanına giden yolda önemli bir dönemeç olan Haymana’yı tarihi, kültürel, mimari değerleri ve doğal güzellikleriyle tanıttığımız bu eseri Cumhuriyetimizin 100. yılına denk gelen bu günlerde sizlerle buluşturmaktan mutluluk duyuyoruz. Hazırladığımız bu çalışmamızın, ilçemizi ziyaret eden misafirlerimizin ve hemşehrilerimizin yanı sıra gelecek kuşakların da faydalanacağı önemli bir kaynak olacağını umuyoruz.

Eseri hazırlayan Belediye Başkan Yardımcımız, eğitimci yazar Enver Yurtdaş ile Basın Yayın Halkla İlişkiler Müdürlüğü ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü personeline teşekkür ediyor, rehberin ilçemize hayırlı olmasını diliyorum.

Özdemir TURGUT
Haymana Belediye Başkanı

**HAYMANA'NIN
TARİHİ GEÇMİŞİ**

HAYMANA'NIN TARİHİ GEÇMİŞİ¹

Haymana, ilk çağlardan beri insanlığın tercih ettiği önemli bir yerleşim alanıdır. Hitit, Frigya, Lidya, Med, Galat, Roma-Bizans uygarlıkları, Haymana topraklarını kendilerine yaşam alanı olarak tercih etmişler, şehirler kurmuşlar, hatta uygarlıklarının başkenti yapmışlardır. İlçedeki tarihi kalıntılar, geçmiş dönem uygarlıkların bu izlerini günümüze taşımıştır.

Görkemli Bir Hitit Kült Alanı

Hititler, M.Ö. 2000 yılı başlarında Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya giren ve büyük bir imparatorluk kurarak 800 sene Anadolu'da yaşayan bir kavimdir. Dereköy yakınlarındaki Gavur Kalesi, Hititlerin yöredeki en önemli kanıtıdır. Gavur Kalesi kazılarında elde edilen bulgular, Haymana ve çevresinin üç kavmin birleştiği bir yöre olduğunu göstermektedir.

M.Ö. 1200'de Anadolu'ya yapılan kavimler göçüyle yıkılan Hititlerden sonra Haymana çevresinde medeniyet kuran kavim, Gordion'u kendilerine başkent yapan Frigler olmuştur. Gavur Kalesi kazılarında ikinci kültür bölümünde, Friglerin yörede yaşadığı tespit edilmiştir.

Kral Yolunun Geçtiği Topraklar

Ramsay, "Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası" adlı eserinde, Kral Yolu'yla ilgili Herodot Tarihi'nde bazı bilgilerin mevcudiyetinden bahsetmekte, bu yolun güzergâhını şöyle tespit etmektedir: "*Beynam köyünden, Çıkınağa uzanan, oradan Çeltikli, Şerefli Gökgez, Karasüleymanlı üçgeninde kurulduğu sanılan tarihi Modonof şehrinde çıkıp, Dereköy'deki Gavur Kalesi ile Oyaca'daki yeraltı kalesi arasından geçerek, kaplıca suyunun menbaından Kadıköy'e, oradan Sivrihisar'ın Germe (Yörme)'de Siro-Cappadocia'ya ulaşır.*" Yaklaşık olarak iki yüzyıl süren bu işleyiş süresince Kral Yolu üzerinde bulunan Haymana'nın, önemli bir konaklama yeri ve ticaret merkezi durumuna geldiği düşünülmektedir.

Ortaçağ'da Haymana

Haymana, Ortaçağ'da Bizanslılar için önemli bir yerleşim merkezidir. Bizanslılar, Haymana yöresini şifa müessesesi olarak kullanmışlar, Hititlerin yaptırdığı kaplıcaları onarmışlardır.

---

¹ Enver Yurtdaş'ın "Geçmişle Buluşan Haymana" kitabından kısaltılarak alınmıştır.

1935 yılı sonbaharında Yenice nahiyesi civarında araştırmalar yapan Prof. Dr. Frans Miltner, Bizanslılara ait birçok mezar taşlarına rastladı. Araştırmaları sırasında kitabeler üzerindeki yazıları okumaya alışan Miltner, Ortaçağ Haymana'sındaki Bizanslılar hakkında değerli bilgiler elde etti. Sinanlı, ekirge, eltikli, Balçıkhisar, Culuk köylerinde bulunan mezar taşlarının üzerindeki yazılardan Prof. Miltner şu görüşe varmıştır; “*Tarihi Heliopolis harabelerini Yenice (Sındıran) civarında aramak lazımdır*”. O dönem izleri taşıyan mezar taşlarının bir kısmı bugün Haymana Kaymakamlığı ve Haymana Belediyesi önünde sergilenmektedir.

Selçukluların Haymana topraklarını yaşam alanı olarak seçtiklerine dair o dönemden günümüze ulaşan en önemli yapı, Altıpınar köyündeki Kutluhan Camii'dir. Caminin yapılış tarihi, Ankara Vilayet Salnameleri'ndeki bilgilere göre h.608/m.1211'dir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Temellerinin Atıldığı Yer

Osmanlı Kayı Aşireti, ilk kez Ankara civarına yerleşmiş, ilk yurtları da yakın zamana kadar Haymana sınırlarında olan, şu an Konya Kulu'ya bağlı Karacadağ eteklerindeki Altılar köyü olmuştur. Ertuğrul Bey'in önderliğindeki aşiret, bir süre Karacadağ eteklerinde konaklamış, rivayete göre aşiret üzerinde etkili, aynı zamanda çokça da sevilen bir kadın olan Ertuğrul Bey'in annesi, Osman Bey'in babaannesi “*Hayme Ana*” burada vefat eder ve Haymana topraklarında defnedilir. Haymana adının da buradan geldiği söylenmektedir.

Diğer rivayete göre ise Ankara Savaşı sonrasında Timur'un ordusu, Haymana Ovası'nda ilerler ve kararghını bugünkü Timrz (şimdiki Haymana'nın Demirözü köyü) yaylasına kurar. Timur'un çok sevdiği ve yanından ayırmadığı kızı Mana, bilinmeyen bir nedenle burada kendisini öldürür. Buna zlen Timur, acı acı bağırarak, “*Hey Mana neredesin?*” diye seslenir. Bu söylenceye göre Haymana adı, Timur'un bu acılı seslenişleri sırasında kullandığı sözcüklerden kaynaklanır.

Bir başka iddia ise Ankara Savaşı'nın Haymana'nın Culuk Mahallesinde gerçekleştiği yönündedir. Yakın bir zamanda yapılan araştırmalar ve arazi çalışmaları neticesinde bu iddia ortaya koyulmuştur. Timur'un yanından ayırmadığı tarihçisi Nizamüddin şami, Ankara Savaşı'nın geçtiği yerden bahsederken “*Timur Culuğ arazisine kondu.*” ifadesi ve topoğrafik verilerinde Haymana'yı işaret etmesi iddiaları güçlendirmiştir.

15 ve 16. yüzyıllarda Ankara Sancağı içinde Haymana normal kaza (nahiye) kapsamında değildir. Bu dönemde Haymana, daha çok konargöçer aşiretlerin iskân alanıdır. 18. yüzyıl sonları ile 19. yüzyıl başlarında Büyük ve Küçük Haymana (Haymanateyn)'da konargöçer olan Kürt ve Türkmen birçok aşiret, buralardaki eski yerleşimcilerin çoğu; yıkılmış, harap olmuş köylerinin üzerine yeni köyler kurarak iskân ettirilmişlerdir. 1800'ün sonlarında Kırım, Romanya ve Yugoslavya (Sırbistan)'dan göç eden Tatar, Çerkez ve Boşnak muhacirler de Haymana'da iskân ettirilmiştir. En son, 1951'de Bulgaristan'dan göç eden Türkler, birer ikişer aile olarak köylere dağıtılmış, ayrıca Devecipınar adıyla bir köy kurulmuştur.

19. yüzyıl başlarında Haymanateyn, o yıllarda bugünkü Haymana, Polatlı, Gölbaşı, Kulu, Cihanbeyli ve Bala'nın büyük kesimini içine alan geniş bir coğrafyanın adıdır. Bu geniş arazide bir yönetim merkezi kurulması gereği hasıl olunca, kaza merkezi olarak şimdiki Polatlı sınırlarına dahil Sivri köyünün olduğu yer seçilmiştir. Sivri'deki hükümet binası, 1862 yılında Erif (Sarıdeğirmen) köyüne, 1868 yılında Culuk köyüne, buradan da 1874 yılında Kadıköy (Yeşilyurt)'e nakledilmiştir.

İlçeye gelen zamanın Ankara Valisi, kazanın ileri gelenleri ile yaptığı görüşmeler sonucunda, o zaman Yabanhamamı olarak bilinen ve çevredeki halkın şifalı suyundan istifade etmek için çadır kurup yazı geçirdikleri şu anki ilçe merkezinin bulunduğu yerin kaza merkezi için en uygun yer olduğuna karar vererek 1880 yılında idare merkezini buraya taşımıştır. Haymana'da 1885 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur.

Son Kale

Haymana, hedefi TBMM'nin merkezi Ankara'ya ulaşmak olan Yunan ordusunun ilerleyişinin kırıldığı, durdurulduğu ve hezimete uğratıldığı son nokta, son kaledir.

23 Ağustos-13 Eylül 1921 tarihleri arasında 22 gün 22 gece süren ve İstiklâl Savaşı'nın dönüm noktasını teşkil eden Sakarya Meydan Muharebesi'nin geçtiği toprakların büyük bir bölümü o yıllarda Haymana sınırları içindedir. Bu muharebede binlerce şehit verilerek Yunan ordusunun ilerleyişi durdurulmuştur. Böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin temelleri Haymana'da atılmıştır.

HAYMANA KAPLICALARI

- **Cimcime Sultan (Merkez) Kaplıcası**
- **Medrese Kaplıcası**
- **Seyran Kaplıcası**

HAYMANA KAPLICALARI

Dünyanın en önemli termal su kaynaklarından olan Haymana kaplıcaları, M.Ö. 2000'li yıllardan beri bilinmektedir. Hititler burayı şifa kaynağı olarak kullanmışlar, Romalılar geçmişten gelen tesisleri onarıp geliştirmişlerdir. Kaplıcaların ünü, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yayılmış, Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan yeni tesislerle daha çok kişinin faydasına sunulmuştur. Kaplıcalar, bu tesislerin yanına günümüzde eklenen termal oteller ile her yıl yüzbinlerce turisti Haymana'ya çekmektedir.

Dünyanın en kaliteli suyu olduğu 2017 yılında tescillenen, kaynağından vücut ısısına yakın 44,5 derecelik bir ısı ile çıkan su, bu haliyle, hiçbir iltıma, ısıtma yapılmadan tesislere verilmektedir. Bu nedenle minerallerinde kayıp meydana gelmemektedir. Termal su, içerdiği birçok mineral ile özellikle gençleştirici, yaşlılığı geciktirici özelliği ve romatizma ağrılarına, cilt ve alzheimer hastalıklarına yaptığı olumlu etki ile tercih edilmektedir.

Kaplıca Suyunun Kimyasal Özellikleri

Sıcaklığı: Kaynakta 44 °C, havuzda 42-43 °C, küvetlerde 41 °C

Radyoaktivitesi: $0,155 \cdot 10^{-9}$ gr/lit

Tuz Miktarı: 1,2211796 gr/lit

Yoğunluğu: 15 derecede 1,00017 gr/cm küp

Kaynak akım değeri 4.8 lt/sn, pH değeri 6.8 dolayındadır. Suyun bileşiminde bikarbonat, florür, meta silikat asit, krom, bakır, çinko, magnezyum ve kalsiyum mineralleri bulunmaktadır.

Haymana Kaplıcalarının Etki Ettiği Rahatsızlıklar

1. Ağrı giderici
2. İltihap giderici
3. Serbest oksijen radikallerini baskılayıcı
4. Yaşlanma süreçlerini engelleyici
5. Deride tahriş önleyici
6. Kas, kiriş (tendon) ve eklem gerginliklerini çözücü
7. Metabolizmayı destekleyici
8. Kemik ve diş sağlığını destekleyici
9. Deri fonksiyonlarını destekleyici
10. Bilişsel fonksiyonları destekleyici

Haymana Kaplıcalarının Tedavi Ettiği Hastalıklar

- * **Romatizmal hastalıklar, hareket sistemi hareketleri:** Eklem kireçlenmeleri ve iltihabı, kas romatizmaları iltihabı, bel, boyun ağrıları ve diğer ağırlı durumlar, travmatik lezyonlar ve ameliyatlardan sonrası durumlar
- * **Dermatolojik hastalıklar-deri hastalıkları:** Sedef hastalığı, sivilce ve egzama
- * **Metabolik sorunlar:** Diyabet, metabolik sendrom ve damar sertliği
- * **Kemik ve diş sağlığı sorunları:** Osteoporoz ve diş çürükleri
- * **Bilişsel fonksiyon sorunları:** Alzheimer hastalığı

Cimcime Sultan (Merkez) Kaplıcası

Romalılar tarafından yapılmış kaplıca tesisi (hamam), 1927 yılında yeniden inşa edilmiş, değişik zamanlarda da tadilatın geçirilmiştir. Halkın “Merkez Kaplıca” olarak bildiği bu tesiste, zaman içerisinde zemininde oluşan kaymalar ve kolon çatlakları nedeniyle 2022 yılında yıkımına karar verilerek yerine yeni bina yapılmasına başlanmıştır. Bitişğinde Cimcime Termal Otel ve Ürofiz Termal Otel bulunmaktadır.

 Merkez

5 katlı inşa edilen yeni kaplıca tesisinde; ayrı katlarda kadın ve erkek hamamlarına ek olarak kendi bünyesinde sauna ve havuz bulunduran 8 adet aile odası ve engellilerin kullanımı için 2 adet engelli birey aile odası planlanmış; hamamlarda aroma, terapi masaj odaları, buhar odaları, şok duş gibi imkanların yanı sıra ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere 6 adet de işyeri düşünülmüştür.

Medrese Kaplıcası

İlçe merkezinde Medrese Mahallesi'ndeki kaplıca, 1991 yılında yapılmış, 150 kişi kapasiteli kadın ve erkek ayrı bölümleri yanında iki de özel jakuzi (2-4 kişilik) odasından oluşmaktadır. Kaplıcada soyunma kabinleri, yıkanma alanları, termal havuzlar ve dinlenme lobisi bulunmaktadır.

 Merkez

Seyran Kaplıcası

İlçe merkezinde Seyran Mahallesi'ndeki kaplıca, 1991 yılında yapılmış, 150 kişi kapasiteli kadın ve erkek ayrı bölümleri yanında iki de özel jakuzi (2-4 kişilik) odasından oluşmaktadır. Kaplıcada soyunma kabinleri, yıkanma alanları, termal havuzlar ve dinlenme lobisi bulunmaktadır.

 Merkez

Haymana, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda önemli bir yere sahip, 23 Ağustos-13 Eylül 1921 tarihleri arasında gerçekleşen, İstiklal Savaşı'nın dönüm noktasını teşkil eden Sakarya Meydan Muharebesi'nin geçtiği ve kazanıldığı topraklardır. Başkumandan Mustafa Kemal Paşa'nın tarihe geçen; *"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır, o satıh bütün vatandır"* sözünü söylediği, hedefi TBMM'nin merkezi Ankara'ya ulaşmak olan Yunan ordusunun ilerleyişinin kırıldığı, durdurulduğu ve hezimete uğratıldığı son nokta, Son Kale'dir.

22 gün 22 gece süren bu muharebede Haymana'da binlerce şehit verilmiş, birçok köy harap hale gelmiştir. Haymana'nın 2015 yılında *"Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parkı"* ilan edilmesi ile birlikte Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğüne arazi çalışmaları yapılmış, şehitlerin yerleri tespit edilip şehitlikler inşa edilmiştir.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ TARİHİ MİLLÎ PARKI, ŞEHİTLİKLER

- Mangal Dağı Şehitliği
- Kışla Hastanesi Şehitliği
- Evliyafakı Şehitliği
- İkiztepeler Şehitliği
- Şehit Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan Şehitliği
- Çaldağ Müzesi (Sakarya Meydan Muharebesi Haymana Ziyaretçi Tanıtım Merkezi)
- Atatürk Evi
- Türbe Tepe
- Çal Dağı
- Ulu Dağ
- Son Kale Anıtı (Proje Aşamasında)

Mangal Dağı Şehitliği

23 Ağustos 1921'de Sakarya Meydan Muharebesi'nin başladığı noktadır. Göğüs göğüse çarpışmaların yaşandığı Mangal Dağı'nda binden fazla askerimiz şehit düşmüştür. Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü tarafından savaşın siperleri ve şehitlerin yerleri tespit edilmiş; burada "Mangal Dağı Şehitliği" ve ziyaretçilerin dinlenip ibadet vd. ihtiyaçlarını görmeleri için sosyal tesis inşa edilmiştir.

Her yıl 23 Ağustos'ta bu şehitlikte, Haymana Belediyesi öncülüğünde binlerce kişinin katılımıyla "Şehitlere Saygı-Meşaleli Yürüyüş" törenleri organize edilmektedir.

 Kirazoğlu Mahallesi

 İlçe Merkezine 35 km

Kışla Hastanesi Şehitliği

Sakarya Meydan Muharebesi'nin "Gedikli Muharebeleri" olarak adlandırılan bölümünde yaralanan askerlerimiz, Gültepe (Gedikli)-Eskikişla Mahalleleri arasında kurulan seyyar hastaneye getirilmiş, burada şehit olanlar, hastanenin bulunduğu bölgeye defnedilmişlerdir. Şehitlikte yüze yakın şehidin olduğu tahmin edilmektedir.

 Gültepe Mahallesi

 İlçe Merkezine 23 km

Evliyafakı Şehitliği

Sakarya Meydan Muharebesi'nde göğüs göğüse çarpışmaların yaşandığı Evliyafakı Mahallesi'nde şehit düşen askerlerimiz, buradaki mahalle (köy) mezarlığına defnedilmişlerdir. Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğüne yapılan tespitler sonucunda bu mezarlık içinde şehitlik inşa edilmiştir.

 Evliyafakı Mahallesi

 İlçe Merkezine 28 km

İkiztepelere Şehitliği

İkiztepelere, Mangal Dağı'nın devamı durumunda, Sakarya Meydan Muharebesi cephe hattının güneyinde bölgeye oldukça hâkim bir savunma noktasıdır. 26 Ağustos 1921'de bu bölgede yaşanan muharebede verilen yüzlerce şehit anısına tepede "İkiztepelere Şehitliği" inşa edilmiştir.

 Evliyafakı Mahallesi

 İlçe Merkezine 32 km

Şehit Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan Şehitliği

Sakarya Meydan Muharebesi'nin başladığı 23 Ağustos 1921 gününden itibaren sıhhiye bölüklerinde tedavisi yapılamayan ağır yaralılar Haymana merkezde kurulan sahra hastanesine getirilmişlerdir.

Resmi kayıtlarda Medrese Camii Haziresi olarak tanımlanan şehitlikte Sakarya Meydan Muharebesi'nin ilk 8 gününde Haymana Hastanesi'ne ağır yaralı olarak getirilip burada vefat eden 200 kadar İstiklâl Savaşı şehidi bulunmaktadır. Şehitlikteki en üst rütbeli subay, 28 ağustosta Şerefli Gökgöz sırtlarında ağır yaralanarak 30 Ağustos'ta Haymana Hastanesi'nde şehit olan, Giresunlu gönüllülerden müteşekkil 42'nci Alay Kumandanı Binbaşı Hüseyin Avni (Alparslan) Bey'dir.

Merkez

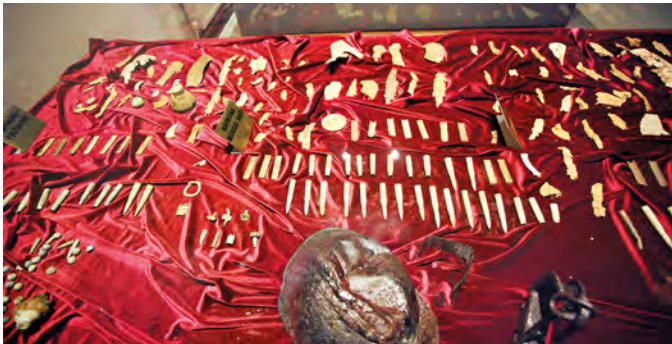

Çaldağ Müzesi (Sakarya Meydan Muharebesi Haymana Ziyaretçi Tanıtım Merkezi)

Sakarya Meydan Muharebesi sırasında ilçe merkezindeki bir kilisenin kalıntıları üzerinde Sahra Hastanesi kurulmuştur. Sahra Hastanesi'nde cephede yaralanan askerler tedavi edilmiş, burada şehit düşen 200 civarındaki asker Medrese Camii'nin yanındaki mezarlığa defnedilmiştir. Bu alana 1926 yılında ilkokul yapımına başlanmış, okul 1930 yılında tamamlanarak aynı yıl bu okulda eğitim öğretime başlanmıştır.

 Merkez

2013 yılına kadar burada Çaldağ İlkokulu / İlköğretim Okulu adıyla eğitim öğretim hizmeti verilen bina, 2018 yılında Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğüne devredilmiş, 2022 yılından itibaren de “*Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parkı Haymana Ziyaretçi Tanıtım Merkezi*” olarak hizmet vermektedir.

Halkın Çaldağ Müzesi olarak bildiği binada Sakarya Meydan Muharebesi’ni anlatan çeşitli gösterim ve sergileme alanları, bilgilendirme ekranları, 3 boyutlu model ve görsellerin yer aldığı dekor alanları, savaştan günümüze ulaşan silah ve mühimmatların sergilendiği odalar, seminer salonu ile idari bölüm gibi birimler mevcuttur.

Atatürk Evi

Sakarya Meydan Muharebesi sırasında Başkumandan Mustafa Kemal Paşa'nın gelip bir süre dinlendiği ve Ulu Dağ'daki Yunan ordusunu gözlemlediği Çalışlı Hacı Mevlüt Ağa'nın odasıdır. 1900 yılında yapılan oda, bir giriş, bir de oturma bölümü olmak üzere iki odalıdır. 12 Eylül 2006 yılında müzeye dönüştürülen evde muharebeden günümüze ulaşan kurşunlar, şarapnel parçaları ve eski eşyalar sergilenmektedir.

📍 Çalış Mahallesi

📍 İlçe Merkezine 23 km

Türbe Tepe

Türbe Tepe; Bahçecik ile Alaçık Mahalleleri arasındadır. Sakarya Meydan Muharebesi'nde karşılıklı süngü hücumları ve çetin muharebeler sonucu binlerce şehit vererek savunduğumuz tepedir. 26 Ağustos 1921'de Türbe Tepe'nin Yunan ordusu tarafından ele geçirilmesi üzerine Başkomutan Mustafa Kemal Paşa; *"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır"* tarihi emrini vermiştir.

Türbe Tepe, Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parkı sınırları içerisinde olup üzerinde herhangi bir anıt ve şehitlik yapılmamıştır.

 Bahçecik Mahallesi

 İlçe Merkezine 32 km

Çal Dağı

Çal Dağı; Esenköy, Ahırlıkuyu ve Kesikkavak Mahalleleri ile çevrili 31 Ağustos-2 Eylül 1921 tarihlerinde şiddetli muharebelerin geçtiği, Sakarya Meydan Muharebesi'nin adeta düğümlendiği tepedir. Yunan ordusu son kuvvetleri ile Çal Dağı'na şiddetli taarruzlar gerçekleştirmiş, Çal Dağı'nın ele geçmesi durumunda Ankara yolunun açılacağını düşünmüşlerdir. Ordumuz da bütün kuvvetleri ile Çal Dağı'nı savunmuştur. 2 Eylül'de Çal Dağı Yunan ordusunun eline geçmiş olmasına rağmen ordumuz yeni savunma mevzileri oluşturarak Yunan birliklerinin ilerleyişini durdurmuştur. 12 Eylül gününde ise Çal Dağı tekrardan Yunanlardan alınmıştır.

Çal Dağı, Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parkı sınırları içerisinde olup üzerinde herhangi bir anıt ve şehitlik yapılmamıştır.

 Ahırlıkuyu Mahallesi

 İlçe Merkezine 15 km

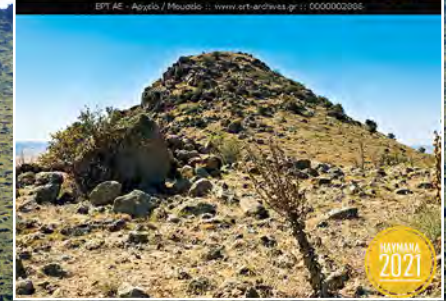

Ulu Dağ

Ulu Dağ; Sındıran, Çalış, Durupınar ve Güzelcekale Mahalleleri arasında bulunan, Sakarya Meydan Muharebesi içinde 27 Ağustos- 2 Eylül 1921 tarihleri arasında karşılıklı süngü hücumları ile göğüs göğüse ve çetin muharebelerin geçtiği, 3 binin üzerinde şehit verilerek savunulan tepedir. Yunan kaynaklarında “Kale Grotto” olarak belirtilen Ulu Dağ’da Yunan ordusunun zayıfatı da oldukça fazladır. Ankara’ya ilerleme yolunda Yunan kuvvetlerinin vardığı ve burada hezimete uğratıldığı, ordumuz tarafından savunulan adeta Son Kale’dir. Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü tarafından Ulu Dağ’ın “Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parkı” içine alınması ve üzerinde projelendirilen “Son Kale Anıtı”nın yapılması çalışmaları devam etmektedir.

 Sındıran Mahallesi

 İlçe Merkezine 27 km

Son Kale Anıtı (Proje Aşamasında)

Sındıran-Güzelcekele yolu üzerinde yapılması planlanan ve projesi onaylanan Son Kale Anıtı, sırtını Uludağ'a yaslayacak şekilde inşa edilecektir. Ziyaretçiler bu anıtta Güzelcekele Muharebeleri'nde şehit olan askerlerimizi anabilecektir.

- Sındıran Mahallesi
- İlçe Merkezine 30 km

KALELER

- Gavur Kalesi
- Taburoğlu (Demirözü) Kalesi
- Ammuriye (Sındıran) Kalesi
- Güzelce Kale

Gavur Kalesi

Dört bin yıllık bir ören yeri olan kale, Hititlerden günümüze ulaşmış nadir eserlerdendir.

Gavur Kalesi, ilk olarak 1861 yılında Fransız seyyahlar tarafından keşfedilerek bilim dünyasına tanıtılmıştır. Yapı ve çevresindeki ilk ciddi kazı çalışması, Atatürk'ün isteği ile 1930-31 yıllarında Alman arkeolog H.H. Von der Osten tarafından yapılmıştır. Atatürk, kazı çalışmaları ile yakından ilgilenmiş ve bölgeyi bizzat ziyaret etmiştir. Yapı çevresinde farklı yıllarda, araştırmacılar tarafından kazılar devam etmiştir.

Çalışmalarda Gavur Kalesi'nin rölyef ve çevresindeki iri yapının, bir merasim yolu ve rampa ile ulaşılan izole bir dağ tapınağı ya da bir kraliyet mezar anıtı olabileceği kanısına varılmıştır. Rölyefin aşağısındaki yamaçta ve karşısındaki terasta bulunan etrafa dağılmış Hitit seramik parçaları, anıtın izole bir eser olmadığını, aslında bir çeşit yerleşim birimi ile iç içe olduğunu, Hitit döneminde dini bir mekân veya kraliyet mezar tesisi olarak görev yaptığı kanısını desteklemektedir.

 Dereköy Mahallesi

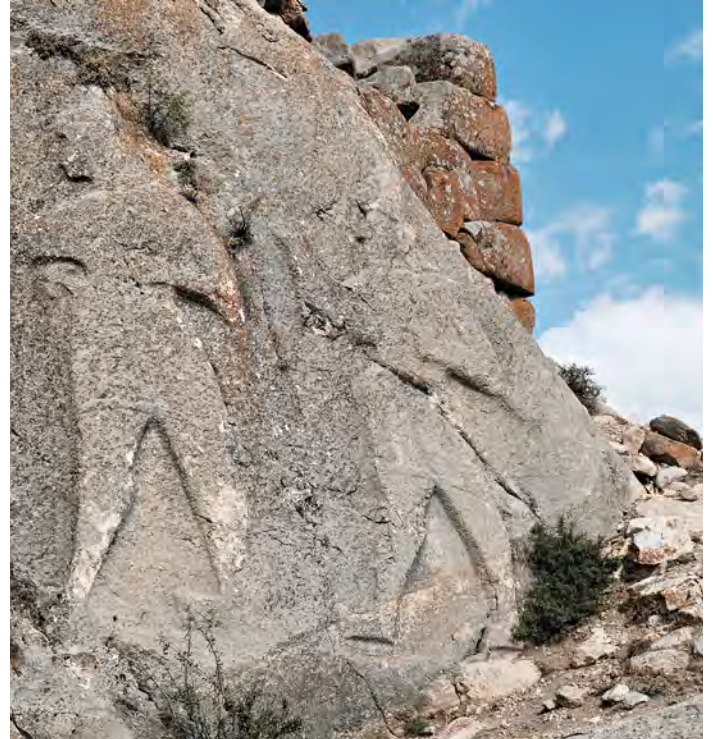
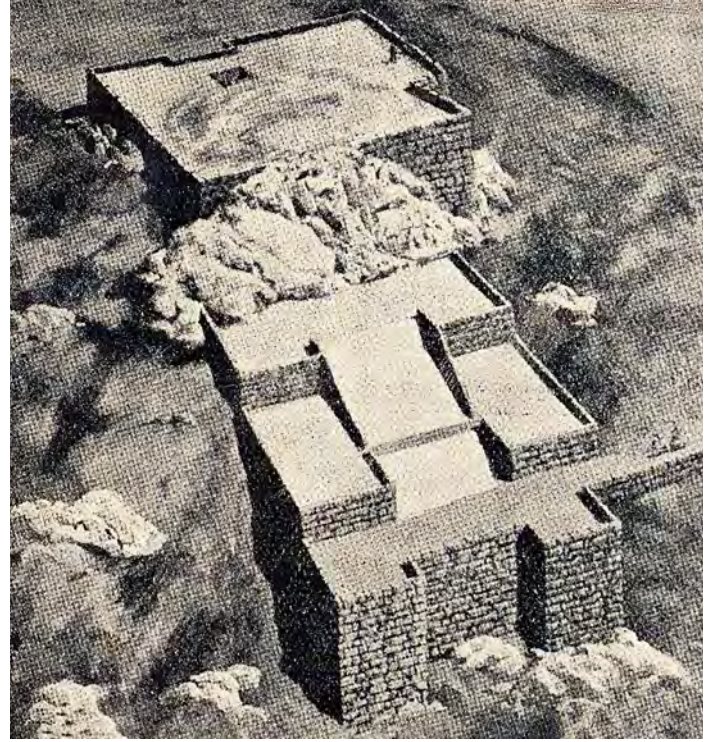
 İlçe Merkezine 17 km

Tepe üzerinde bulunan kalenin güneye bakan kaya yüzeyinde, oturan bir tanrıça ve karşısında ayakta duran iki tanrı figürü bulunmaktadır. Bu tanrıların, iki uzun kılıçları, başlarında sivri külahları, kısa etekleri, uçları kıvrık ayakkabıları, tipik Hitit üslubunda yapılmış olduğunu göstermektedir.

Tepenin zirve kesiminde ise kiklopik taşlardan örülerek oluşturulmuş sur kalıntıları ve bir odanın kalıntıları mevcuttur. Bu odanın ise Tanrılar için oluşturulmuş bir mezar odası olduğu düşünülmektedir.

Bölgede yapılan çalışmalar, sadece yapı ile sınırlı kalmamış ve çevresinde de geniş çaplı bir kazı yapılmıştır. Bu kazıda, Hititlerden sonra bölgede Frig ve Bizans izlerine de rastlanmıştır. Çalışmalar sonucu bölgede bulunan tarihi eserler, Anadolu Medeniyetleri Müzesine teslim edilmiştir.

Taburoğlu (Demirözü) Kalesi

Geç Bizans devrinde inşa edilmiş olan bu kale, Bizans askeri yolu üzerinde yer almaktadır. Kale nispeten iyi korunmuş ve günümüze kadar gelmiştir.

300 metre yükseklikte olan sarp bir kayalık tepede kurulmuştur. Kalenin batı ve güney kısmı çok sarpdır. Kuzey ve doğu kısmı ise kolay ulaşılabilen yerlerdir. Burçlar doğuda yuvarlak planlı olup, kabaca dikdörtgen şeklinde kesilmiş yöresel kireçtaşından yapılmıştır. Kuzey duvarı batı duvarından farklıdır. Burası en kolay ulaşılabilen ve saldırılara karşı zayıf olan yüzdür. Bu duvar devşirme taşlardan yapılmış, birbirine yakın beşgen burçlar ile inşa edilmiştir. Bu alışılmışın dışındaki mimari tarzının en yakın örneği Ankara Kalesi'dir. Kalenin tam orta yerinde bir Bizans Kilisesi ve bazı yapıların temel, duvar izleri görülebilir.

📍 *Demirözü Mahallesi*
📏 *İlçe Merkezine 33 km*

Ammuriye (Sındıran) Kalesi

Sındıran Mahallesi'ndeki Bizans döneminden kalma kalenin Ammuriye (Amorium) Kalesi olduğu tahmin edilmektedir. Ammuriye Kalesi, bir rivayete göre ilk defa Bizans Kralı Zenon (474-491), diğer bir rivayete göre de Anastasius (491-518) tarafından yaptırılmıştır. Ammuriye, İslam'ın ilk devirlerinden itibaren İstanbul'un fethi için gelen Müslüman ordular tarafından kuşatılmış ve 838'de Abbasi Halifesi Mu'tasım döneminde kesin olarak zapt edilmiştir. Bahriye Üçok, "Amorium Kalesi Haymana yakınlarındadır." demektedir. Sındıran'da bulunan kale civarında yakın zamanda bulunan Abbasi dönemi sikkeleri, kale içindeki sarnıç, Sındıran Mahallesi'nin içlerine kadar kaleden uzanan yeraltı tüneli, buranın önemli bir kale (Ammuriye Kalesi) olması ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

 Sındıran Mahallesi

 İlçe Merkezine 33 km

Güzelce Kale

Kale, yaklaşık 160 metre yüksekliğindeki doğal bir kayalığın üzerinde kuru örgü tekniğinde inşa edilmiş bir surla çevrilidir. Orta Bizans dönemine ait bu surun üzerinde daha küçük boyutlu taşlarla, harç kullanılarak örülmüş Geç Bizans dönemine ait bir sur daha bulunmaktadır. Kale içerisinde bazı mimari yapılara ait kalıntılar bulunmakla birlikte bunların en belirginleri sarnıçlardır. Kale içinde ve çevresinde Bizans dönemine ait çok sayıda esere rastlanmıştır.

 Güzelcekale Mahallesi
 İlçe Merkezine 36 km

MAĞARALAR, KAYA MEZARLARI, SU SARNIÇLARI

- Demirözü Mağarası
- İnega Mağarası
- Sındıran Kaya Mezarları
- Sındıran Su Sarnıçları
- Emirler Kesikkavak Kaya Mezarları
- Şerefligökgöz Kaya Mezarı
- Güzelcekale Kaya Mezarları
- Türkşerefli Kaya Mezarı

Demirözü Mağarası

Mağara, 976 m uzunluğunda, yatay girişli, fosil ana galeriye bağlı birçok koldan meydana gelmiştir. Mağaranın sonuna doğru yaklaşık 30 m'lik dik bir çatlak bulunmaktadır. Bu çatlaktan aşağıya ip ve SRT malzemesi kullanarak inilebilmektedir. İnişin sonu; bir yarasa kolonisinin yaşadığı salona açılmaktadır. Birbirini takip eden birkaç salondan sonra mağara son bulur. Sarkit ve dikitler açısından oldukça zengindir. Tarih öncesi çağlarda insanlar tarafından barınak olarak kullanıldığı anlaşılan mağarada antik döneme ait mezar odaları; Latince yazılmış mezar stelleri, içerisi horasanla sıvanmış bir su sarnıcı, kabartma resimli ve yazıtlı taşlar vardır.

 Demirözü Mahallesi

 İlçe Merkezine 34 km

İnega Mağarası

396 metre uzunluğundaki mağaranın giriş ağzından sağa iki kol ayrılmaktadır. Kollardan biri -10 m'lik dik bir inişle son bulmaktadır. Diğer kol ise aslında bir bacadır ve bu bacadan mağaraya girip çıkmak biraz zor olmakla birlikte mümkündür. 10 m'lik inişin sonunda geniş bir salon vardır. Salonun ortasındaki dikkat çekici bir sütun oluşum yer almaktadır. Bu salonun sağından sürünerek geçilebilen bir geçitten mağara devam etmektedir. Her iki kol büyükçe bir odanın etrafını dolaştıktan sonra birleşmektedir.

 Demirözü Mahallesi

 İlçe Merkezine 34 km

Sındıran Kaya Mezarları

Erken Bizans dönemine ait olduğu sanılan kaya mezarları, Sındıran Mahallesi'nin kuzeyindeki Duran Dağı adı verilen tepenin arka yüzünde, içinde yaşamın sürdürülmesi için her türlü planlamanın yapıldığı, oyularak yapılmış odalardan oluşmaktadır. Odaların bazılarında su sarnıçlarının mevcudiyeti, kaya mezarlarının farklı dönemlerde yaşam alanı olarak da kullanıldığı göstermektedir.

 Sındıran Mahallesi

 İlçe Merkezine 37 km

Sındıran Su Sarnıçları

Sındıran'da biri Ammuriye (Amorium) Kalesi içinde ve diğeri mahallenin güneydoğusundaki Zelihane mevkiinde, Erken Bizans döneminde yapıldığı düşünölen iki su sarnıcı bulunmaktadır.

 Sındıran Mahallesi

 İlçe Merkezine 35 km

Emirler Kesikkavak Kaya Mezarları

Kayaların içi oyularak oda şeklinde yapılan kaya mezarlarının Erken Bizans döneminden kaldığı tahmin edilmektedir.

📍 Emirler Kesikkavak Mahallesi

📏 İlçe Merkezine 60 km

Şerefligökgözü Kaya Mezarı

Şerefligökgözü Mahallesi'nin doğusunda İğdelik Tepesi'nin batısında yer alan iki katlı yapılmış mezarlardır. Tüf anakayadan oluşan bir tepenin batı yamacında oyularak yapılan mağara şeklindeki kaya mezarları, Erken Bizans döneminde sığınak olarak da kullanılmıştır.

📍 Şerefligökgözü Mahallesi

📏 İlçe Merkezine 25 km

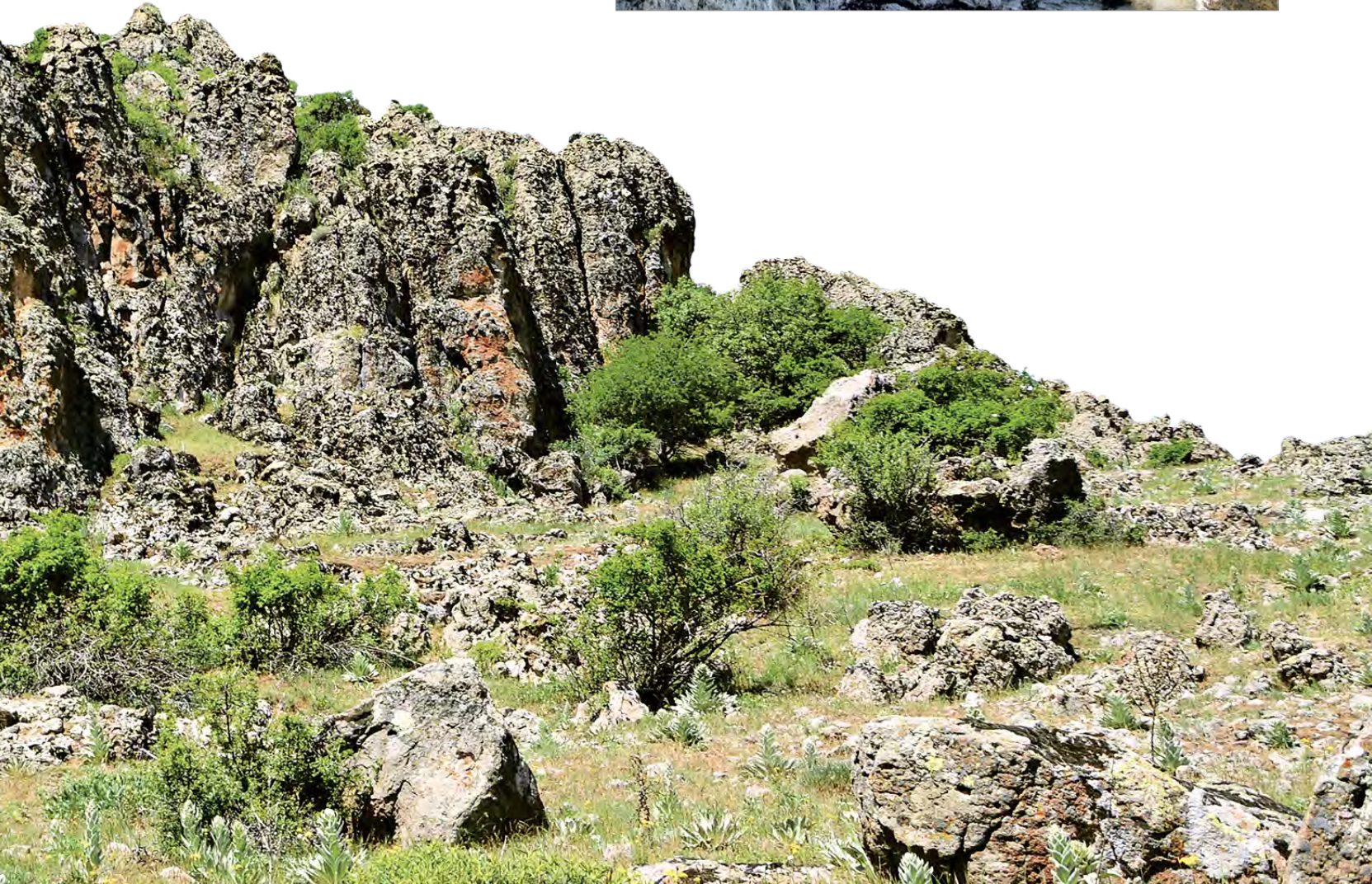
Güzelcekale Kaya Mezarları

Güzelcekale Mahallesi'ndeki kayaların oyularak oda şeklinde yapılan kaya mezarlarının Erken Bizans döneminden kaldığı sanılmaktadır.

 Güzelcekale Mahallesi

 İlçe Merkezine 36 km

Türkşerefli Kaya Mezarı

Erken Bizans döneminde yapıldığı tahmin edilen mağara şeklindeki kaya mezarları ana kaya oyularak yapılmıştır.

 Türkşerefli Mahallesi
 İlçe Merkezine 25 km

CAMİLER

- Hüsameddin Ankaravî (Kutluhan) Camii
- Merkez Camii
- Hüseyin Bin Mehmed (Karahoca) Cami-î Şerif
- Culuk Camii
- Ahırlıkuyu Camii
- Soğulca Camii

Hüsameddin Ankaravî (Kutluhan) Camii

Ankara Vilayet Salnamelerinde (h. 1308/ m. 1891 ve h. 1318/ m. 1900 tarihli) adı Kutluhan Camii ve yapım tarihi h. 608 / m. 1211 olarak geçmektedir. Yakın zamana kadar caminin giriş kapısının üzerinde bulunan ve tarihine ebced hesabı (tarih düşürme sanatı) ile ışık tutan kitabesinde “*haza camiî şerif, kâ’be-i uşşâkî, güftüm tarih, încâ yegâh*” sözleri yazılıydı. Bu sözlerin Türkçe karşılığı: “*Bu camii şerif, âşıklar Ka’be’si, tarihini söyledim, bu tekten bir yer*” şeklindedir.

Romalılardan kalma eski bir yerleşim yerinde, tarihi Kral Yolu üzerinde bulunan bölgeye Selçukluların hâkim olmasından sonra yapılmış bir hanın camisi olarak inşa edildiği sanılan Kutluhan Camii, etrafında uzun süre yerleşimin olmaması ve tahrif edilmesinden bir süre sonra bölgeye yerleşen Melamiler tarafından 16.yy’da yeniden inşa edilmiştir.

Yapılan araştırmalarda buranın zaman içerisinde cami, tekke, turbe ve mektep olmak uzere kucuk bir kulliyeden muteşekkil olduğu anlaşılmıştır. Gunumuze bu kulliyeden sadece cami ve turbe ulaşmıştır. Caminin beden duvarları moloz taş, yiğma sistem ile inşa edilmiştir. İte ve dışta duzėun kesme taş kaplama kullanılmıştır.

Melamilerden sonra kaderine terkedilmiş bir halde, uzun bir donem ustu açık, metruk ve viran bir halde bulunan cami ve turbe, Ankara Vakıflar Bolge Mudurluğune yapılan restorasyon çalışmasından sonra Haymana Belediyesi tarafından 20 Temmuz 2021 tarihinde, Kurban Bayramı'nın ilk gunu yeniden ibadete ve ziyarete açılmıştır.

 Altıpınar Mahallesi
 İlçe Merkezine 47 km

Merkez Camii

İlçe merkezinde bulunan caminin kitabesinde Haymana Kaymakamı Ahmet Mithat Bey'in çabaları ve o dönemdeki Haymana eşrafının katkılarıyla 1890 yılında yaptırıldığı yazılıdır: *“Kayseri eşrafından Güpgüpoğlu avamından Kaimmakam Ahmet Mithat Bey delaleti ile me'murin-i mahalliye ile ahali-i kazanın ianat ve himmeti fevkaladesiyle müceddeden bina ve inşa olunmuştur. Sene 1308”*

Cami, mihrap süslemesi ve cephe formlarıyla Osmanlı geç dönem özelliklerini yansıtmaktadır. Yapı geleneksel tarzda kare planlı ahşap örtülü, kırma çatılı olarak yapılmıştır. Cami, yapım aşamasından sonra birçok onarım geçirmiştir. Üst örtüsü, çatısı, mahfil katı, minber, pencere ve kapıları yenilenmiş, mihrabının özgünlüğü korunabilmiştir.

 Merkez

Hüseyin Bin Mehmed (Karahoca) Cami-î Şerif

Geç Osmanlı mimarisinin izlerini taşıyan Hüseyin bin Mehmed Cami-i Şerif Vakfı'na ait caminin içerisinde ve minaresinde farklı tarihlere de rastlanmaktadır. Yapının ahşap minberinde h. 1322 / m.1904, boyalı nakışların arasında h. 1323 / m. 1905, giriş kapısının üstünde h. 1324 / m. 1906 ve minaresinde 1958 tarihleri yazılıdır.

 Karahoca Mahallesi

 İlçe Merkezine 8 km

Cami dikdörtgen planlı ve düzgün kesme taştan inşa edilmiştir. Caminin örtü sistemi içten ahşaptan düz tavan, dıştan kırma çatıdır. Tavanda üzeri boyalı ahşap işlemler vardır. Yapı, mimari açıdan oldukça önemlidir. Caminin en önemli özelliklerinin başında boyalı nakışlar ve duvar resimleri gelmektedir. Caminin süslemelerinde bitki, vazo, geometrik şekiller olduğu gibi Allah, Muhammet, Hasan, Hüseyin ve dört halifenin isimleri de yer almaktadır. Ayrıca caminin bir duvarında oldukça büyük bir şekilde yapılmış cami tasviri gelmektedir ve burada “Cami-i Şerif Sultan Ahmed” yazmaktadır.

Caminin mimarı hakkında bir bilgiye ulaşamamıştır. Ancak süslemeleri yapan kişinin ismi cami içerisinde yer almaktadır. Caminin giriş kapısında “Mucurlu Nakkaş... Esad sene 1323” yazar. Vakıflar Bölge Müdürlüğüne cami restorasyonu devam etmekte olup 2023 yılı sonunda tamamlanması planlanmıştır.

Yapı kâgir olarak inşa edilmiştir. Kesme taş; yapının cephe köşeleri, pencere ve kapı söveleri, minare kaidesi ve merdiven basamaklarında kullanılmıştır. Duvarlarda taşıyıcı olarak kaba yontu taş kullanılmıştır. Harim giriş kapısı üzerindeki kitabe, mihrap, minber ve vaaz kürsüsü mermer malzemedir.

Yapının özgün halinde üst örtüsü düz damlı olan Camiye, yapılan tadilattan sonra kırma çatı eklenmiştir. Harimin içi dönem özellikleri göstermeyip; kapıları, pencereleri ve tamamen yenilenmiştir.

- Culuk Mahallesi
- İlçe Merkezine 23 km

Ahırlıkuyu Camii

Cami, Ahırlıkuyu'ya yerleştirilen halk için, Padişah II. Abdülhamit tarafından gönderilen ödenekle 1894 yılında yapılmıştır.

Cami, yığma tekniğinde kâgir olarak inşa edilmiş, geleneksel tarzda dikdörtgen planlı, düz ahşap tavanlıdır. Tavan ve kaplaması, minber, vaaz kürsüsü, mahfil katı ve zemin alt döşemesi ahşap malzemedir. Cami, sonraları birçok kez onarımdan geçmiştir. Mihrabı, minberi, pencere ve kapıları yenilenmiş, iç ve dış cephe sıvaları betonarme harçla sıvanmış, Camiye minare ve avlu ilave edilmiştir. Günümüze özgün olarak ulaşan, dönem özelliği gösteren pencere, kapı lento, söveleri ve cephe kilit taşlarının dışarıya taşkınlığıdır. Yeni cami inşaatıyla birlikte cami terk edilmiştir. Camiinin girişinde *“Semum Karabay, Esmâ Karabay hayratıdır. Mimarı İstanbullu Rıfat Kanay. 10.08.1952”* yazmaktadır.

📍 Ahırlıkuyu Mahallesi

📍 İlçe Merkezine 16 km

Soğulca Camii

Cami 1832 tarihinde inşa edilmiştir. Yapım aşamasından günümüze birçok onarım geçirdiği için özgünlüğünü kaybetmiştir. Yapı geleneksel tarzda dikdörtgen planlı olup, yığma tekniğinde kâgir olarak inşa edilmiştir. Bizans döneminden kalan mezar taşları da yapının inşasında kullanılmıştır.

 Soğulca Mahallesi

 İlçe Merkezine 18 km

TÜRBELER

- Cimcime Sultan Türbesi
- Hüsameddin Ankaravî Türbesi

Cimcime Sultan Türbesi

Cimcime Sultan, Haymana'nın kaplıca kaynağını keşfedip onunla şifa bulan kişi olarak bilinir. Hikâyesine göre; çocuğu olmayan bir aile, Saray'dan Cimcime'yi evladı maneviye olarak evlatlık edinir. Onu sever, büyütürler. Ailenin bir süre sonra bir kız çocuğu dünyaya gelir. Evin küçük kızı büyüdüğünde Cimcime'yi kıskanmaya başlar. Anne de çocuğu olduktan sonra artık Cimcime'yi evlerinde istememektedir. O'ndan kurtulmak ister, eşinden Cimcime'yi evden uzaklaştırmasını ister. Sevilmediğini, artık istenmediğini anlayan Cimcime'nin korku, sıkıntı ve üzüntü içinde bütün vücudunu sivilce ve yaralar sarar. Evde huzuru bozulan baba da bir süre sonra bu durumu kabullenerek bir gece Cimcime'yi uykudayken kucaklayıp evlerinden oldukça uzakta bir yere, bugünkü kaplıcanın bulunduğu sık ormanlıktan ibaret olan, sıcak su kaynağı yanına bırakıp terk eder. Cimcime uyandığında etrafında kimseyi göremez.

 Merkez

Bir süre sonra yaşaması için çabalaması gerektiğini anlar, bu arada yakınında bulunan sıcak su ile yıkanıp temizlenir. Yıkandıkça da ağrı ve sivilcelerin geçtiğini, yaralarının iyileştiğini fark eder. Cimcime'yi merak edip bir süre sonra bıraktığı yere gelen baba, onun iyileştiğini, güzelleştiğini görüp hayretler içinde kalır. Cimcime'ye durumu sorunca da suya girip yıkandıkça iyileştiğini öğrenir. Baba, Cimcime'yi geri alıp götürmek istese de o buradan ayrılmak istemez, burada yaşamaya devam eder. Cimcime, suyun yararını, şifasını görmüş, buraya yolu düşen herkese suyu tavsiye etmiş, vefatına kadar burada yaşamış, ölünce de vasiyeti üzerine çocukken bırakıldığı yere defnedilip türbesi yapılmıştır.

Hüsameddin Ankaravî Türbesi

Hüsameddin Ankaravî Camii'nin yanında bulunan türbe, Hacı Bayram-ı Velî'nin haleflerinden Emir Sikkinî'nin (Ömer Sekkinî, Bıçakçı Ömer Dede) kurduğu ve ikinci devre Melâmîleri olarak bilinen "Melâmîyye-i Bayrâmîliği"nin şeyhlerinden Hüsameddin Ankaravî'ye aittir. Ankaravî, h. 964 / m. 1556-57 tarihinde Ankara Kalesi'nde hapisken vefat etmiş, Haymana Altıpınar Mahallesi'ndeki caminin yanına yapılan türbeye sevenlerince defnedilmiştir.

Evliyâ Çelebi, seyahatnâmesinde Ankaravî hakkında şu bilgileri aktarmaktadır: "Ahmet Sarbânî halifesidir. Ankara Kalesi'nde hapis iken 'sabah bizi defn edin.' buyururlar. Sabahleyin hapishaneden kesinlikle insan ve cinden kimse yok iken bir sarı hurma lifi kefenine sarılmış yıkanmış ve kokulanmış olarak ölü bulunur. Bütün Ankara halkı hayretler içinde kahırlar."

📍 Altıpınar Mahallesi

📍 İlçe Merkezine 47 km

DİĞER TARİHİ YAPILAR, EV VE KONAKLAR

- Taş Bina (Osmanlı Redif Taburu Karargâh Binası)
- Papazın Evi
- Culuk Çeşmesi ve Çamaşırhanesi
- Hacı Süleyman Çeşmesi
- Şehitler Çeşmesi
- Çatal Köprü (Yıldızlı Köprü)
- Bahçecik Nekropolü
- Bostanhöyük Mehmet Ağa Konağı
- Emirler Kesikkavak Hakbilenler Konağı
- Balçikhisar Mehmet Ağa Konağı
- Türkşerefli Dedegil Konağı

Taş Bina (Osmanlı Redif Taburu Karargâh Binası)

İki katlı mimari yapı, 1895 yılında Haymana Redif Taburu Karargâh binası, silah ve mühimmat deposu olarak inşa edilmiştir. 1950'li yıllara kadar askerlik şubesi olarak kullanılan iki katlı 'Taş Bina', bu tarihten sonra eğitim kurumlarına (Haymana Ortaokulu, Öğrenci Yurdu, 12 Eylül İlkokulu, Kız Meslek Lisesi) tahsis edilmiştir. Bina günümüzde İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü binası olarak kullanılmaktadır.

Papazın Evi

1906 yılında inşa edilen ve halk arasında Papazın Evi olarak bilinen yapıya “Krikoryan Konağı” da denilmektedir. Tek katlı olup beden duvarları moloz taş, yığma sistem ile inşa edilmiştir. Eve, üstünde küçük bir pencere olan, beşik kemerli, tek kanatlı, ahşap bir kapı ile girilmektedir. Giriş kapısının üzerinde mermer kitabe yer almaktadır. Kitabe “*Ey gimsesizlerin gimsesi ol ben gimsesizin gimsesi 1906*” yazılıdır.

Haymana Belediyesi tarafından kamulaştırılmış ve restorasyon çalışmalarına başlanmıştır.

 Merkez

Culuk Çeşmesi ve Çamaşırhanesi

19. yy. ilk çeyreğinde inşa edildiğini sanılan çeşme ve çamaşırhane, 1965 yılında onarım geçirerek günümüze kadar ulaşmıştır. Yapının cephesinde ve yalıklarında kesme taş malzeme kullanılmıştır. Kaba yonu taş çeşmenin diğer cephelerinde kullanılmış olup duvar cephesinde ve silmelerinde beton harç sıvalıdır.

Çamaşırhane dört cepheden kesme taş örgülü olup üst taraftan beton silme kuşağı ile beden duvarlarından dışarıya doğru taşınmıştır.

 Culuk Mahallesi

 İlçe Merkezine 20 km

Hacı Süleyman Çeşmesi

Sındıran'a ilk yerleşen isimlerden Hacı Süleyman tarafından h. 1255 / m. 1839 yılında yapılan çeşmedir. Çeşme, Yenice Belediyesi tarafından 2012 yılında bugün bulunduğu yere taşınarak yenilenmiştir.

📍 Sındıran Mahallesi

📍 İlçe Merkezine 35 km

Şehitler Çeşmesi

İlçe merkezinde, pazar yerinin karşısında yapılı çeşme, Çanakkale Savaşı'nda şehit düşmüş üsteğmen rütbesindeki Mehmet için Kırşehirli ailesi tarafından 1917 yılında inşa edilmiştir. Kitabesinde "*Sâhibu'l-hayrât Çanakkale muhârebesinde behr şehâdeti inşa eden Kırşehirli mulâzım-ı evvel Mehmed.... Sene 1335...*" yazmaktadır. Çeşmenin köşelerinde ve cephesinde kesme taş, su haznesi ve yalak duvarlarında moloz taş tercih edilmiştir. Çeşmenin kitabesi mermer malzemeli olup lülesi metaldir. 2023 yılında restorasyonu yapılan çeşmenin arkasındaki alana dinlenme parkı yapılmıştır.

Merkez

Çatal Köprü (Yıldızlı Köprü)

Üç gözlü köprü, bir zamanlar Haymana'dan geçen Ankara-İzmir-Bursa yolu üzerine, Babayakup Deresine Başdeğirmen'den akan su üzerine yapılmıştır. Mermer kitabesi yüzeyinde, oyulmuş şekilde bitkisel süslemelerle birlikte h. 1318 / m. 1900 tarihinde yapıldığı yazılıdır. Kâgir olarak inşa edilmiş olan köprü, ayaklarında ve beden duvarlarında kesme taş malzeme kullanılmıştır.

 Kadıköy Mahallesi

 İlçe Merkezine 8 km

Bahçecik Nekropolü

Bahçecik Mahallesi'nin yaklaşık 2 km doğusunda yer almaktadır. Erken Bizans dönemine ait Nekropolde 16 adet sandık mezar tespit edilmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi tarafından yapılan kazı çalışmalarında mezarlar açılmış ve iskeletlere rastlanmıştır. Mezarlarda “ölü armağanı” olarak bronz bilezik, cam boncuk ve iki adet bronz küpe bulunup müze envanterine eklenmiştir..

- Bahçecik Mahallesi
- İlçe Merkezine 32 km

Bostanhöyük Mehmet Ağa Konağı

h. 1337 / m. 1918 yılında inşa edilen konak, tek katlı olup kesme taşlarla yapılmıştır. Taşıyıcı olarak ahşap malzeme karşımıza çıkarken bununla birlikte kapı ve pencerelerde de ahşap malzemeden yararlanıldığı görülmektedir. Evin dış cephesinde, giriş kemerlerinin kilit taşlarında bitkisel süsleme ve geometrik süslemeler görülmektedir. Dikdörtgen kitabe içerisinde, beş kollu yıldız ve yatay bir şekilde hilal motifi yer almaktadır.

 Bostanhöyük Mahallesi

 İlçe Merkezine 42 km

Emirler Kesikkavak Hakbilenler Konağı

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Yemen’de uzun süre askerlik yaptıktan sonra köyüne dönen H. Memiş Hakbilen, Yemen’den usta getirterek orada gördüğü evlerin benzerini köyünde inşa ettirmiştir. İki katlı konağın üst kat balkonunun yüzeyindeki kitabesinde “*Sene 1348*” ve alt satırında “*1931*” yazılıdır.

Konağın beden duvarı kesme taş ve moloz taş örgülüdür, ara kat silmesi ve üst örtünün saçak altları ise taş silme kuşağı ile çevrilmiştir.

Yapının dış cephelerinden başlamak üzere yoğun bir süsleme programı görülmektedir. Taş süsleme; evin beden duvarlarından dışarıya doğru taşan köşe silmeleri, kapı ve pencere lento ve söveleri yapıya hareketlilik katmıştır. Pencereilerin ve kapı kilit taşları ve sövelerinde bitkisel ve geometrik süslemeler görülmektedir.

 Emirler Kesikkavak Mahallesi

 İlçe Merkezine 45 km

Balçıkhisar Mehmet Ağa Konağı

Tek katlı konağın giriş kısmında, kare bir mermer içerisine yerleştirilmiş olan dört satırlık kitabesinde “Maşallah, Özkan, İskender, 15.6.939” yazılıdır. Konağın beden duvarları kesme taş temel duvarları ise moloz taş örgülü olup saçakları beden duvarlarından dışarıya doğru taşırılmıştır. Halen kullanılan yapı günümüze birçok onarım geçirerek ulaşmıştır.

 Balçıkhisar Mahallesi

 İlçe Merkezine 43 km

Türkşerefli Dedegil Konağı

Konağın sahibi Ömer Çiftçi'den alınan bilgilere göre yapı Dede Mehmetzade tarafından inşa edilmiştir. Tarihi konağın iç kısmı neredeyse tamamı ahşaptan oluşmaktadır. Konağın inşasında kullanılan keresteler Gerede'den getirilmiş olup 12 yıl bekletildikten sonra kullanılmıştır.

 Türkşerefli Mahallesi

 İlçe Merkezine 24 km

DOĞAL GÜZELLİKLER

- Haymana Zarif Akyıldızı Çiçeği
- Azizo Gölü
- Orman (Meşelik)

Haymana Zarif Akyıldızı Çiçeği

Haymana'nın Sındıran Mahallesi'nde keşfedilen çok dar yayılışa sahip, endemik bir çiçektir. Cinsi akyıldız (ornithogalum) olan çiçek, Türkiye'de 61 türle temsil edilir ve bunların yarısı endemiktir. Çiçeği bulan kişi Uludağ Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hulusi Malyer, 1989 yılında Prof. Dr. Mehmet Koyuncu ile birlikte bu türü yayınlamak için bilim dünyasına tanıttılar. Tür adı "demirizianum", türün yazarları tarafından H. Malyer'in doktora hocası olan duayen botanikçilerden Prof. Dr. Hüsnu Demiriz'in onuruna izafeten verilmiştir.

Geofit bir tür olan ve "Türkiye Bitkileri Listesi"nde Zarif Tükrükotu olarak geçen Haymana Zarif Akyıldızı Çiçeği'nin, yaklaşık 1,5 cm çapında yumurtamsı soğanları vardır ve 22 cm'ye kadar boylanabilmektedir.

Nisan ve mayıs aylarında çiçeklenir, meyveleri haziran ve temmuz aylarında olgunlaşır. Kuzey bakılı, yarı gölgeli nemli yerleri tercih eder.

Haymana'nın Sındıran Mahallesi'nin kayalık yamaçlarında az sayıda bireyle temsil edilen bu tür, şimdilik tespit edilebildiği kadarıyla üç farklı alanda dağılış göstermektedir. Yaklaşık birey sayısı 3.000 civarındadır.

 Sındıran Mahallesi

 İlçe Merkezine 37 km

(Bilgi, Prof. Dr. Mecit Vural'dan alınmıştır.)

Azizo Gölü

İlkbaharda kar sularının erimesiyle oluşan, birçok göçmen kuşun ve flamingoların uğrak yeri göldür. Halk, göle Azizo demektedir. Yazın kuruyan göl, nisan ve mayıs aylarında adeta kuş cenneti görünümüne bürünmektedir. Sinanlı'dan Kerpiç'e doğru gidilen yoldan sağ tarafta, toprak yoldan 2 km gidilerek göle ulaşılmaktadır.

 Sinanlı Mahallesi

 İlçe Merkezine 49 km

Orman (Meşelik)

İlçe merkezinin güneydoğu tarafında merkeze 5 km uzaklıkta, mülkiyeti devlet ormanı olarak geçen yaklaşık 100 hektarlık alandır. İçinde meşe, karaçam, sedir başta olmak üzere birçok bitki ve hayvan türünü barındıran orman, bir dönem mesire alanı olarak da kullanılmıştır.

 Merkez

MESİRE ALANLARI, PARK VE MEYDANLAR

- Başdeğirmen Mesire Alanı
- Hıdırellez Mesire Alanı
- Millet Bahçesi
- Ömer Özkan Parkı ve Meydanı
- Ahmet Turgut Parkı ve Meydanı
- 15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Meydanı

Başdeğirmen Mesire Alanı

Eski Haymana-Polatlı yolu üzerindeki Başdeğirmen mevkinde 110 dekar üzerine kurulu dinlenme ve piknik gibi ortamlara ev sahipliği yapan mesire alanıdır. Haymana Belediyesi tarafından işletilen alanda otopark, piknik yapmak isteyenler için barbekü ve oturma grupları, yürüyüş yolları, voleybol, basketbol sahaları, mescit, çocuk oyun ve park bölümleri bulunmaktadır.

 Kadıköy Mahallesi

 İlçe Merkezine 7 km

Hıdırellez Mesire Alanı

Hüsameddin Ankaravi Camii ve Türbesi bitişiğinde 19 dekar üzerine kurulu, her yıl mayıs ayı içinde Geleneksel Hıdırellez Şenlikleri'nin yapıldığı mesire alanıdır. Mesire alanı, çocuk oyun alanları, piknik ve dinlenme alanları ile gösteri meydanından oluşmaktadır.

📍 *Altıpınar Mahallesi*

📍 *İlçe Merkezine 47 km*

Millet Bahçesi

Haymana Devlet Hastanesi yolu üzerinde 23 dekar üzerine kurulu; içerisinde kıraathane, çocuk oyun alanları, etkinlik amfibi, futbol sahası, basketbol sahası ve dinlenme alanları bulunan parktır.

 Merkez

Ömer Özkan Parkı ve Meydanı

İlçe merkezinde "*Havuzlu Bahçe*" olarak bilinen park ve etrafı, Haymana'nın tanınmış ismi Prof. Dr. Ömer Özkan'ın adı verilerek yeniden düzenlenmiştir. Meydan ve parkta fotoğraf çekme alanı, büfeler, havuz ve kafeterya bulunmaktadır.

 Merkez

Ahmet Turgut Meydanı ve Parkı

Sındıran Ulu Cami ile Yenice İlkokulu arasını kapsayan ve Sındıranlı İşadamı Ahmet Turgut'un adının verildiği meydan ve parkta oturma alanları, kamelyalar, çeşmeler, Haymana ve Sındıran'daki tarihi ve doğal güzelliklerin resmedildiği duvar süslemeleri, fotoğraf çekme alanları yer almaktadır.

- Sındıran Mahallesi
- İlçe Merkezine 32 km

15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Meydanı

İlçe merkezinde Haymana Kaymakamlığı bitişiğindeki alan düzenlenerek 15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Meydanı adı verilmiştir. Meydanda oturma alanları karşısında Osmanlı'dan günümüze şehit düşmüş asker, polis ve sivil Haymanalıların isimlerinin yazıldığı duvarlar bulunmaktadır.

 Merkez

GÖLETLER

- Hasan Ağa Deresi Göleti
- Soğulca Göleti
- Sırçasaray Göleti
- Kızılkoyunlu Göleti

Hasan Ağa Deresi Göleti

 Merkez

Soğulca Göleti

📍 *Soğulca Mahallesi*

📏 *İlçe Merkezine 18 km*

Sırçasaray Göleti

 Sırçasaray Mahallesi

 İlçe Merkezine 46 km

Kızılkoyunlu Göleti

 Kızılkoyunlu Mahallesi

 İlçe Merkezine 14 km

HAYMANA'YA ULAŞIM

- Ankara'dan Ulaşım
- Polatlı'dan Ulaşım
- Haymana'nın
Dış Mahallelerinden (Köyler)
Ankara'ya Ulaşım
- Eskişehir'den Ulaşım
- Konya'dan Ulaşım

KONAKLAMA / OTELLER

- Armada Grannos Thermal Hotel
& Convention Center
- Cimcime Sultan Termal Otel
- Bonjur Hotel Thermal &
Wellness Club
- Ürofiz Termal Otel
- Doktorun Oteli
- Doktor Saraçoğlu Termal Otel
- Nema Beyzade Termal Otel
- Ravza Termal Otel
- Son Kale Haymana Termal Otel
- Hayme Termal Otel
- Haymana Öğretmenevi ve
Akşam Sanat Okulu (ASO)

HAYMANA'YA ULAŞIM

Ankara-Haymana arası 74 km'lik yol, geliş gidiş çift yönlü yoldur. Yakın zamanda tamamlanan Polatlı-Haymana-Konya yolu bağlantısı ile Haymana, ülkemizin batısı ile doğu ve güneydoğusu arasında önemli bir güzergâh olmuştur. İstanbul ve Konya'dan ilçeye gelmek isteyenler Haymana'ya 38 km uzaklıktaki Polatlı Yüksek Hızlı Tren İstasyonunda inip özel halk otobüsüyle ulaşabilir.

Ankara-Haymana ve Haymana-Polatlı arası ulaşım, özel halk otobüsleri ve Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO otobüsleri ile dış mahallelerden (köylerden) Ankara'ya ulaşım ise, S.S. Haymana Kooperatifi minibüs ve otobüsleri ile sağlanmaktadır.

Ankara'dan Ulaşım

Haymana, Ankara merkeze 74 km uzaklıktadır. İlçe merkezi, üçer şeritlik çift yönlü yol ile Gölbaşı üzeri il merkezine bağlıdır. Haymana-Ankara arası ulaşım, Ankara'da ANKAmall Alışveriş Merkezi arkasındaki "Başkent İlçeler Terminali"nden saat başı karşılıklı gidip gelen özel halk otobüsleri ile sağlanmaktadır. Ayrıca Ankara Şehirlerarası Otobüs Terminali (AŞTİ)'den kalkan Ankara Büyükşehir Belediyesi (158 nolu) EGO otobüsleri ile de Haymana'ya gidilebilmektedir.

Polatlı'dan Ulaşım

Haymana'ya, aralarındaki 42 km'lik asfalt yol ile bağlı Polatlı'dan saat başı karşılıklı hareket eden özel halk otobüsleri ile ulaşılabilir.

Haymana'nın Dış Mahallelerinden (Köyler) Ankara'ya Ulaşım

Haymana'nın mahalleleri (köyleri) ile bağlantı yolları asfaltdır. Her sabah Sındıran, Altıpınar ve Tepeköy'den hareket eden özel halk otobüs ve minibüsleri, Öz Köyleri dolaşarak mahallelerden Ankara'ya ulaşımını sağlamaktadır. Bu otobüsler, öğle saatlerinde Ankara'dan geri dönmektedir. Otobüslerin Ankara'daki durağı ve hareket yeri Ulus İtfaiye Meydanı'dır.

Eskişehir'den Ulaşım

Yapımı tamamlanmak üzere olan Eskişehir-Konya-Adana bağlantı yolu, Haymana'dan geçmektedir.

Konya'dan Ulaşım

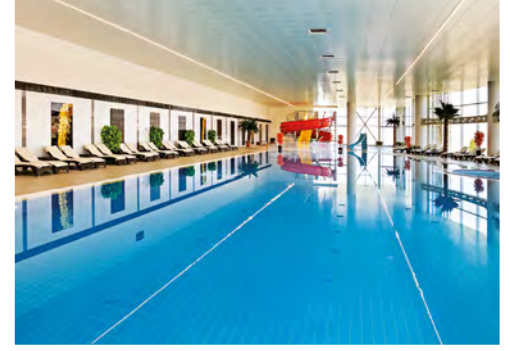
İlçenin, sınır komşuları Kulu ve Cihanbeyli ilçeleri üzerinden Konya ile bağlantısı bulunmaktadır.

KONAKLAMA / OTELLER

16.12.2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile “Termal Turizm Merkezi” ilan edilen Haymana merkezinde 693 oda ve 1690 yatak kapasiteli 10 termal otel; 174 odalı ve 500 yatak kapasiteli 3 devre mülk termal tesisi ve 707 yatak kapasiteli 27 pansiyon ile Belediyenin işlettiği halka açık 3 kaplıca tesisi bulunmaktadır.

ARMADA GRANNOS THERMAL HOTEL & CONVENTION CENTER

Haymana’nın ilk ve tek 5 yıldızlı tesisi olarak 41.396 m² kapalı alana sahiptir. Özel tasarlanmış odalar, ileri teknoloji ile donatılmış salonlar, Türk ve dünya mutfağı sunumları, çocuk oyun alanları, farklı spor aktiviteleri ve termal SPA merkezleri bulunmaktadır. 215 oda ve 600 yatak kapasitesine sahiptir.

CİMCİME SULTAN TERMAL OTEL

Haymana'nın ilk termal oteli Cımcime Sultan Termal Otel, Haymana Belediyesi iştiraki olan şirket tarafından işletilmektedir. Otelin 70 yatak kapasiteli 34 odası, 70 kişilik toplantı salonu ve 80 kişilik restoranı, 3 adet özel aile kabini, açık ve kapalı sıcak su yüzme havuzları bulunmaktadır.

BONJUR HOTEL THERMAL & WELLNESS CLUB

12.000 m²'lik alana kurulu otel; kapalı ve açık yüzme havuzları, spa, jakuzi, masaj ve güzellik salonu, 100 kişilik balo, 130 kişilik tiyatro düzeni kapasiteli toplantı salonu, havuz başında 500 kişi kapasiteli düğün, nişan, kına gecesi ve kokteyllerin verilebileceği bahçe olanaklarına sahiptir.

Suite, standart ve bağlantılı aile odaları olmak üzere toplamda 60 oda ve 150 kişilik yatak kapasitesine sahip otelde a'la carte, açık ve kapalı restaurant ile yarım pansiyon konseptiyle hizmet vermektedir.

ÜROFİZ TERMAL OTEL

Ürofiz Termal Otel; 3 yıldızlı, 120 yatak kapasiteli, 6 adet lüks suit, 10 adet junior suit, 15 adet ekonomik ve 25 adet standart odası, modern mimari ile donatılmış kadın ve erkek Türk hamamları ve termal havuzlar, saunalar, jakuziler, yüzme havuzları, tuz odası, buhar banyoları ve aile hamamları bulunmaktadır.

DOKTORUN OTELİ

Doktorun Oteli, 47 odalı, 150 yatak kapasiteli 4 yıldızlı butik oteldir. Otelin çevresi organik bağ ve bahçeye çevrilir. Kaplıca, olimpik termal havuz, restoran ve toplantı salonları bulunmaktadır. Otelde doktor muayenesi ile kilo verme, sigara bırakma programları düzenlenmektedir.

DOKTOR SARAÇOĞLU TERMAL OTEL

2016 yılında yenilenen otel 2 yıldızlı olup, 120 yatak kapasiteli 60 oda, 4 adet termal havuz, restoran, toplantı salonları bulunmaktadır.

NEMA BEYZADE TERMAL OTEL

Otelde 150 yatak kapasiteli 8 süit, 16 triple (3 yataklı) 54 standart oda, bay-bayan ayrı ve karma havuzlar, Türk hamamları, saunalar, fin hamamı, spor ve dinlenme salonu, masaj salonları, fitness salonu, çocuk ve yetişkinlere özel oyun salonları ve kafe bulunmaktadır.

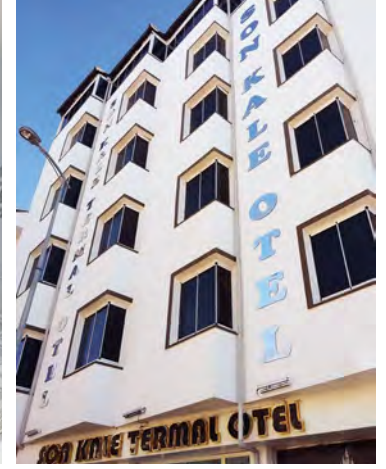
RAVZA TERMAL OTEL

Ravza Termal Otel, 8 katlı, 80 oda, 200 yatak kapasitelidir. Kadın ve erkek ayrı hamam, havuz ve güneşlenme terası, jakuzili odaları, 200 kişilik toplantı salonu, 200 kişilik VIP yemek salonu bulunmaktadır.

SON KALE HAYMANA TERMAL OTEL

2017 yılında yenilenerek hizmete giren otelin 70 yatak kapasiteli, 46 odası, kadın ve erkek ayrı ve karma termal havuzları, aile kabinleri bulunmaktadır.

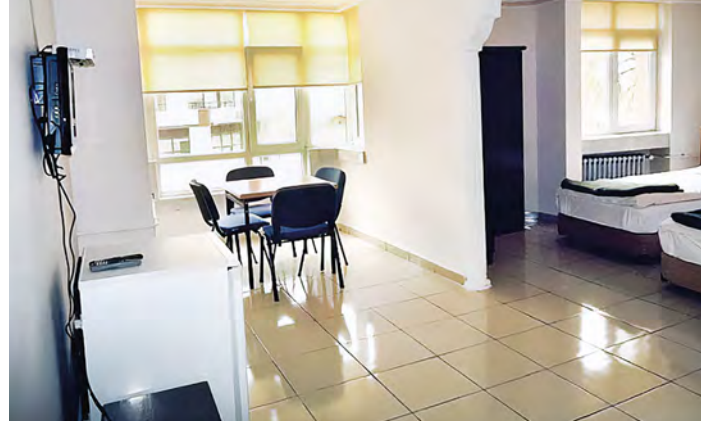
HAYME TERMAL OTEL

Hayme Termal Otel, 4 katlı, 20 normal 4 süit oda olmak üzere 50 kişi kapasitelidir. Kadın ve erkek olmak üzere 2 umumi havuz yer almaktadır.

HAYMANA ÖĞRETMENEVİ VE AKŞAM SANAT OKULU (ASO)

1997 yılından beri bugünkü 3 katlı binasında hizmet veren Öğretmenevi ve ASO, otel ve lokal şeklinde iki üniteden oluşmaktadır. Otel kısmı, 13 oda ve 21 yatak kapasitelidir. 2. katında bir de dinlenme salonu mevcuttur.

HAYMANA GEZİ ROTALARI

- **Birinci Gün:** Tarih, Millî Mücadele, Doğa
- **İkinci Gün:** Tarih, Doğa, Termal
- **Üçüncü Gün:** Millî Mücadele
- **Dördüncü Gün:** Doğa ve Tarih
- **Beşinci Gün:** Diriliş Yolu

Birinci Gün: Tarih, Millî Mücadele, Doğa

- 📍 **Karahoca**
  - Hüseyin bin Mehmed (Karahoca Eski) Cami-i Şerif (s.64)
- 📍 **Culuk**
  - Culuk Camii (s.66)
  - Culuk Çeşme ve Çamaşırhanesi (s.78)
- 📍 **Çalış**
  - Atatürk Evi (s.34)
- 📍 **Sındıran (Çelebi Yaylası)**
  - Son Kale Anıtı (s.38)
- 📍 **Güzelcekale**
  - Güzelce Kale (s.46)
  - Güzelcekale Kaya Mezarları (s.56)
- 📍 **Sındıran**
  - Kaya Mezarları (s.50)
  - Haymana Zarif Akyıldız Çiçeği (s.88)
  - Ammuriye (Sındıran) Kalesi (s.44)
  - Su Sarnıcı (s.52)
  - Ahmet Turgut Parkı ve Meydanı (s.100)
- 📍 **Altıpınar**
  - Hüsameddin Ankaravi Camii ve Türbesi (s.60)
  - Hıdırellez Mesire Alanı (s.95)
- 📍 **Sinanlı**
  - Azizo Gölü (s.90)

Haymana'nın bir günde hem millî ve manevi değerlerinin, hem de birçok tarihi ve doğal güzelliklerinin aynı anda görülebileceği gezi rotasıdır.

Gezi rotamızın ilk durağı, ilçe merkezinden çıktıktan 10 dakika sonra varacağımız, Karahoca mahallesindeki, kalem işi süslemeleriyle görenleri kendisine hayran bırakan Hüseyin bin Mehmed (Karahoca Eski) Camisini gezip fotoğrafladıktan sonra, 15 dakikalık mesafedeki Culuk Mahallesi'ne varıyoruz. Bu mahallemizin meydanındaki Osmanlı dönemi cami, tarihi çeşme ve çamaşırhane ile köy evleri görülmeye değer. Culuk kırathanesinde çay molası verip köylülerle sohbet ettikten sonra Çalış Mahallesi'ne doğru yol alıyoruz. Çalış'a varışımız 10 dakikayı bulur. Burada Sakarya Meydan Muharebesi sırasında Mustafa Kemal Paşa'nın bir süre konakladığı, Atatürk Evi olarak restore edilen konağı ziyaret ediyoruz. Çalış'tan çıkıp Sığırcık Çiftliği üzeri Güzelcekale Mahallesi'ne doğru yol alıyoruz. Yolun solunda (Çalış-Sındıran-Güzelcekale-Durupınar arasında) Sakarya Meydan Muharebesinin Güzelcekale Muharebeleri adıyla anılan safhasında, binlerce şehit verilerek savunulmuş Ulu Dağ'ı görüyoruz. Sındıran-Güzelcekale yolu üzerinde Ulu Dağ'ını arkasına alacak şekilde planlanan Son Kale Anıtını (proje aşamasında) ziyaret edip fotoğraf çekiyor, şehitler için dua ediyoruz. Dilersek Güzelcekale merkezine de uğrayıp buradan Güzelce Kale'yi ve kaya mezarlarını görebiliriz. Güzelcekale'ye gittiğimiz yoldan Sındıran'a geri dönüyoruz. Sındıran Mahalle merkezine varmadan, sol tarafımızda kalan, mahallenin sırtını dayadığı

dağın yamaçlarına yapılmış kaya mezarlarına, 2 km'lik toprak yoldan ulaşıyoruz.

Gezimiz, nisan-mayıs aylarında ise sadece Sındıran'da yetişen endemik Haymana Zarif Akyıldızı Çiçeği'ni kaya mezarları etrafında görüp, eşsiz manzarası eşliğinde fotoğraf çekiyoruz. Aynı yoldan dönüp Sındıran'ın içine vardığımızda uzaktan da görülebilen Ammuriye Kalesi'ni ve kale içindeki su sarnıcını yakından görmek isteyenler, kayalıklara tırmanmak zorunda. Köy meydanındaki Ahmet Turgut Parkı ve Meydanı ile mahalle içindeki duvar süslemeleri önünde hatıra fotoğraf çekildikten sonra dizili kırathanelerde köylülerle çay eşliğinde hoş bir sohbet ediyoruz. Bu arada yemek molası vermek isteyenler için meydana pastane ve lokantalar mevcut.

Altıpınar'a giderken Sındıran'ın çıkışında, sağ tarafta yaklaşık 1 km toprak yoldan gidilerek diğer su sarnıcını ve şanslı bir dönemde geziyi planlamışsak Haymana Zarif Akyıldızı Çiçeğini tekrar görebiliriz. Sındıran'dan çıktıktan 15 dakika sonra Altıpınar-Kutluhan Mahalleleri arasında bulunan Selçuklu döneminde inşa edilen Hüsameddin Ankaravi Camisi'ne varıyoruz. Camiyi ziyaret edip dileyenler burada namazını eda ettikten sonra, avlusundaki Hacı Bayram-ı Veli'nin haleflerinden Hüsameddin Ankaravi'nin türbesinde dua ediyoruz. Gezi programı içinde piknik yapmak isteyenler için, cami ve türbe etrafındaki Hıdırellez Mesire Alanı bu iş için uygundur.

Camiye geldiğimiz yoldan geri dönüp Bumsuz

mahallesi üzeri Sinanlı'ya, oradan Kerpiç'e doğru rotamızı çizerek son noktamıza yol alıyoruz. Sinanlı-Kerpiç yolunun 2. km'sinde sağa dönerek toprak yoldan 400 metre yol aldıktan sonra bölgedeki en güzel doğal göllerden Azizo Gölü'ne varıyoruz. Burada kuşların göç dönemine denk gelmişsek, flamingoları ve birçok kuş çeşidini görüp kartpostallık şahane görüntüler yakalayıp fotoğraflayabilir, ayrıca göl etrafında doğa yürüyüşü yapabiliriz.

İkinci Gün: Tarih, Doğa, Termal

📍 Merkez

- Taş Bina (Osmanlı Redif Taburu Karargâhı) (s.76)
- Merkez Camii (s.62)
- Papazın Evi (s.77)
- Ömer Özkan Meydanı ve Parkı (s.98)
- Cimcime Sultan Türbesi (s.72)
- Cimcime Sultan Kaplıcası (s.18)

📍 Dereköy

- Gavur Kalesi (s.40)

📍 Kadıköy

- Yeşilyurtlu Kadınlar Kooperatifi
- Başdeğirmen Mesire Alanı (s.94)

Gezimize ilçe merkezindeki, günümüzde İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılan Taş Bina'dan başlıyoruz.

Buradan yürüyerek Merkez Camisi'ne ve oradan da Papazın Evi'ne geçiyor, Ömer Özkan Meydanı ve Parkı'nın içinde bulunan cafede, eğer mevsiminde isek Haymana'ya özgü koruk suyunun lezzetini tadıp parkın altındaki "HAYMANA" harfleri önünde hatıra fotoğrafı çekiyor, şifalı suyu bulduğuna inanılan Cimcime Sultan'ın türbesinde hikâyesini okuyup dua edip, yeniden inşa edilmiş kaplıca'yı gezdikten sonra (dileyenler kaplıcaya gezi dönüşünde girebilecek) meydana bizleri bekleyen araçlarımıza binip gezi rotamızdaki diğer noktaya doğru hareket ediyoruz.

Bir sonraki güzergâhımız Gavur Kalesi'ne 20 dakika sonra varılmaktadır. Araçlarımız, Ankara istikametine doğru yol alıyor, Haymana-Ankara yolunun 14. km sinde Dereköy Mahallesi'ne yönelmek için sola dönüyoruz. Mahalle içinden sağa Karaömerli'ye doğru giden yoldan devam edip bu yolun 2. km'sinden sağ tarafımızdaki toprak yola sapıyoruz. 1,5 km toprak yoldan gittikten sonra karşımızda duran 4000 yıllık Gavur Kalesi'nin olduğu tepenin arkasında araçlarımızı park ediyoruz. Buradan da yaklaşık 200 m. yürüyerek kalenin

zirvesine çıkıyor, ön cephesindeki tanrıça ve asker figürlerini görünce hayranlığımızı gizleyemiyoruz. Bu tepe, tarihi derinliği yanında güzel doğası ve tertemiz havası ile ciğerlerimizi de açacağımız bir yer. Kaleden görülen Babayakup deresi ve vadisi, bizlere eşsiz bir manzara sunuyor. Burada bolca fotoğraf çektikten sonra aynı toprak yoldan asfalt yola vardığımızda geldiğimiz yönden Dereköy üzeri Haymana'ya doğru, Çayraz'ı geçtikten sonra sağa dönerek Kadıköy'e doğru yol alıyoruz. Kadıköy'den Haymana-Polatlı yoluna çıkarak Polatlı yönünde 3 km kadar ilerliyor, sağımızda Kadıköylü kadınların kurduğu Yeşilyurtlu Kadınlar Kooperatifi üretim merkezini görünce aracımızı buraya çeviriyoruz. Onlara bir selam vererek, dileyenler üretimi gördükten sonra erişte, reçel, tarhana başta olmak üzere kooperatifin sağlıklı ürünlerden satın alarak kadınların üretimine destek oluyor. Kooperatiften çıkıp ana yoldan Haymana istikametinde de yaklaşık 3 km sonra sağa dönen ağaçlıklı yoldan Başdeğirmen Mesire Alanı'na varıyoruz. Burası yeşillikler içinde yürüyüş yapıp hazırlıklı gelmişsek piknik yapabileceğiniz sakın bir yer. Piknik/kahvaltımızı yaptıktan sonra 10 dakika sonra mesire alanından ilçe merkezine varıyoruz. Şimdi dileyen Haymana'nın şifalı suyundan faydalanmak üzere Cimcime Sultan Kaplıcası'na girip yorgunluğunu atabilirler.

Üçüncü Gün: Millî Mücadele

📍 Merkez

- Sakarya Meydan Muharebesi ve Haymana Fotoğraf Sergisi
- 15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Meydanı (s.102)
- Çaldağ Müzesi (Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parkı Ziyaretçi Tanıtım Merkezi) (s.32)
- Şehitler Çeşmesi (s.80)
- Şehit Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan Şehitliği (s.30)

📍 Gültepe

- Kışla Hastanesi Şehitliği (s.26)

📍 Kirazoğlu

- Mangal Dağı Şehitliği (s.24)

📍 Evliyafakı

- Evliyafakı Şehitliği (s.28)
- İkiztepelere Şehitliği (s.29)

Millî mücadele rotamızın ilk durağı, Haymana Belediyesi Kültür Merkezindeki “Sakarya Meydan Muharebesi ve Haymana” fotoğraf sergisi...

Bu sergiyi gezerek birçok özgün fotoğraf eşliğinde savaş ve Haymana tarihi ile kültürü hakkında ön bilgiye sahip oluyoruz. Kültür Merkezi’nden çıkıp onun hemen yanında bulunan ve geçmişten günümüze kadar şehit olmuş Haymanalıların isimlerinin yazılı olduğu “15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Meydanı”na uğruyoruz. Çarşıdan yürüyerek 500 m ilerideki Çaldağ Müzesi’ne varıyoruz. Sakarya Meydan Muharebesi’nden geriye kalan top ve mermiler ile birçok eserlerin sergilendiği müzeyi gezip, muharebeye dair bilgilerimizi pekiştiriyoruz. Sonraki durağımız Şehitler Çeşmesi... Çeşmenin üstündeki kitabeyi okuyup parkta soluklandıktan sonra Sakarya Meydan Muharebesi’nde şehit düşmüş iki yüze yakın askerimizin yattığı Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan Şehitliği’ne varıyor, tüm şehitlerimiz için fatiha okuyoruz. “Yorulduk, daha uzun bir yolumuz var, biraz mola verelim” dersek buradan araçlarımızla ilçe merkezine varıp, Ömer Özkan Parkı’nda çay, kahve ya da eğer mevsimiye meşhur Haymana Koruk Suyu’ndan içebilir, çarşıdaki lokantaların birinden Haymana’nın et dönerini tadabiliriz.

Molanın ardından tekrar araçlarımıza binip Haymana-Sındıran yolu üzerinden Yamak sapağına girerek 23 km ilerliyor, Kışla Hastanesi Şehitliği’ne varıyoruz. Şehitliğin hikâyesini kitabesinden okuyup şehitler için dua ettikten sonra 10 km ilerideki

Mangal Dağı Şehitliği'ne varıyoruz. 23 Ağustos 1921'de Sakarya Meydan Muharebesi'nin başladığı ilk nokta olan tepedeki şehitliği ve mevzileri gördükten sonra burada da duamızı ediyoruz. Her yıl, Haymana Belediyesi organizasyonunda binlerce kişinin 23 Ağustos tarihi akşamında, ellerinde meşale ve bayraklar, dillerinde dualarla bu şehitliğe, "Şehitlere Saygı Yürüyüşü" gerçekleştirdiğini de öğrenerek bir sonraki yürüyüşte olmak için bu bilgiyi de aklımızın bir köşesine not edip Mustafa Kemal Paşa'nın "Hattı müdafa yoktur, sathı müdafa vardır. O sath bütünü vatandır." tarihi emrini verdiği muharebenin geçtiği karşımızdaki Türbe Tepe'ye de hayranlıkla bakarak buradan ayrılıyor. Şehitlikten 2 km sonra sola dönüp Mangal Dağı Sosyal Tesisleri'ne varıyoruz. Burada uçsuz bucaksız Haymana Platosu manzarası eşliğinde dinlenebilir, kamelyalarında oturup yanımızda semaverimizle çay getirmişsek, bardaklarımızı doldurup çayımızı yudumlayabilir, mescidinde ibadetimizi yerine getirebiliriz. Bu arada, ileride burada çadır kurup kamp yapmak isteyenler için bu tesisin uygun olduğunu da ifade edelim. Geldiğimiz yoldan 4 km geriden sola dönerek Alacık-Karapınar yol ayrımından 18 km devam ederek Evliyafakı Şehitliği'ne ulaşıyoruz. Evliyafakı Mahallesi'nden Kavak üzeri Demirözü Mahallesi'ne giderken 2. km'de, sağdaki toprak yola dönerek 1 km'lik yoldan gezi rotamızın son durağı olan İkiztepeler Şehitliği'ne varıyoruz. Burada bulunan seyir terasından Haymana Platosu'nu seyrederken canları pahasına bu güzel toprakları bizlere armağan eden atalarımızı saygıyla yad ediyoruz.

Dördüncü Gün: Doğa ve Tarih

Soğulca

- Soğulca Göleti (s.105)
- Soğulca Camii (s.70)

Demirözü

- Demirözü Mağarası (s.48)
- İnega Mağarası (s.49)
- Taburoğlu Kalesi (s.42)

Haymana'dan kalkan araçlarımızla asfalt yoldan ilçenin güneyindeki Kesikkavak ve Esenköy'ü geçtikten 15 dakika sonra rotanın ilk durağındaki Soğulca Mahallesi'ne ulaşıyoruz.

Mahalleye yaklaşık 500 m kala sola dönüp ilk olarak Soğulca Baraj Göleti'ne varıyoruz. Gölet, manzarası ile görülmeye değer. Gölete ilerideki geniş bir zaman diliminde gelinip etrafında yürüyüş yapabilir, çadırımızı kurarak mangalımızı yakabilir, olta ile balık tutabiliriz. Göletten ayrılıp, Soğulca merkezine vardığımızda Soğulca Camisi'ni ziyaret ederek orada karşılaştığımız mahalle sakinleriyle sohbet edebilir, yetiştirdikleri sebze ve meyvelerden satın alabiliriz.

Rotanın ikinci durağındaki Demirözü Mahallesi'ne asfalt yoldan 15 km daha gidildikten sonra varıyoruz. Demirözü'nün içini geçtikten sonra çıkışta araçlarımızı güvenli bir yere park edip sağa ayrılan 3 km'lik toprak yoldan yürüyerek ya da mahalle sakinlerinden yardım isteyip traktörleri ile Taburoğlu Kale'sine çıkıyoruz.

Demirözü vadisine hâkim bir tepede yapılan, tarihteki birçok önemli olaya sahne olmuş kaleyi incelerken bir taraftan da eşsiz manzarayı, Sakarya nehrinin kollarını seyredip değişik açılardan birçok fotoğraf karesi çekiyoruz.

Kaleden yürüyerek 1 km ilerledikten sonra vadinin sağ tarafında bulunan dağın kuzeye bakan yamacında İnega Mağara'sına ulaşıyoruz. Tarih öncesi çağlarda ve Erken Bizans döneminde insanların barınak ve sığınak olarak kullandıkları doğa harikası bu eşsiz mağarada geçmişe doğru bir zaman yolculuğuna çıkıyoruz. (Not: 976 m. uzunluğundaki mağaraya profesyonel mağaracılar dışında girmek şimdilik tehlikelidir.)

Beşinci Gün: Diriliş Yolu

- 📍
Birinci Etap
  - Mangal Dağı, Kirazoğlu Mahallesi (Binbaşı Hüseyin Avni Alparslan Kamp Alanı)
  - Türbe Tepe
  - Evliyafakı Mahallesi ve Şehitliği- İkiztepelere (Sathı Müdafaa Kamp Alanı)
- 📍
İkinci Etap
  - Demirözü Mahallesi ve Taburoğlu Kalesi
  - İnler Mahallesi
  - Gazi Tepe (Gazi Kamp Alanı)
- 📍
Üçüncü Etap
  - Yunan Mevzileri
  - Ilıca Mahallesi ve Gazi Balıklar (Ilıca Kamp Alanı)
  - Ilıcaözü Deresi ve Mevzileri
  - Avdanlı Mahallesi ve Göleti

Diriliş Yolu projesi Haymana Belediyesi, Polatlı Belediyesi, Türkiye Dağcılık Federasyonu, Doğa Koruma ve Millî Parklar Müdürlüğü ve Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parklar Müdürlüğüne hazırlanmış ülkemizin en uzun savaş alanı yürüyüş rotasıdır. Bu rota ile birlikte güvenli ve bilinçli bir yürüyüş yapmanın yanında 22 gün 22 gece süren Sakarya Meydan Muharebesi'nin izlerini de görebilirsiniz.

- 📍
Dördüncü Etap
  - Sarıçal Tepe Mevzileri
  - Yıldız Dağı Mevzileri
  - Çanakçı Mahallesi ve Mevzileri
  - Sakarya (Tırnaksız) Mahallesi
- 📍
Beşinci Etap
  - Halide Edip Adıvar Kadın Kahramanlar Müzesi
  - 12'nci Grup Şehitliği (İsimsiz Kahramanlar Kamp Alanı)
  - Beştepelere Mevzileri
  - Kara Tepe
  - İğciler Mahallesi
  - Sakarya Meydan Muharebesi ve Türk Tarihi Tanırım Merkezi, Kartal Tepe Mehmetçik Anıtı
  - Üçpınar Mahallesi
  - Basrikale Mevzileri
  - Dua Tepe
  - Zafer Kamp Alanı

5 etaptan oluşan yürüyüş rotamıza muharebenin ilk günü, ilk kurşunların atıldığı 23 Ağustos tarihinde başlayabilirsiniz. Her yıl 23 Ağustos tarihinde Haymana Belediyesi olarak Mangal Dağı'nda Meşaleli Yürüyüş (Şehitlere Saygı Yürüyüşü) düzenlenmektedir. Binlerce vatandaşımızın katıldığı meşaleli yürüyüşe eşlik edebilir ve Mangal Dağı'nda bulunan ilk kamp alanında kalabilirsiniz.

HAYMANA'NIN YÖRESEL YEMEKLERİ VE İÇECEKLERİ

- Kürt Pilavı
- Haymana Sucuğu
- Haymana Yoğurdu
- Karahoca Baklavası
- Koruk Suyu

KÜRT PİLAVI

Malzemeler

- 0,5 kg bulgur
- 1 çay bardağı yeşil mercimek
- 0,5 kg tereyağı
- 1,5 kg kuşbaşı doğranmış dana eti (isteğe bağlı)
- Kuru soğan
- Ayran

Hazırlanışı

Tencerede kaynayan suya mercimek katılarak bir müddet kaynatılır. Tuzu atılır. Sonra yavaş yavaş bulgur konulur. Bulgur ölçüsünü tespit etmek için sapı yukarıda olacak şekilde bir tahta kaşık suyun içinde dik tutulur. Kendiliğinden dik durana kadar bulgur ilavesine devam edilir. Bulgur pilavının suyu çekilene kadar ateşin üzerinde kaynatılır. Pilav, özel tabağına koni (harman) şeklinde dökülür. Kızdırılmış tereyağı üzerinden itina ile dökülerek sofraya servis yapılır. Bu şekilde hazırlanan bulgur pilavı geçmişte tahta kaşıkla yenilirdi.

Son zamanlarda bu şekilde hazırlanan pilavın üzerine/yanına kavrulmuş et de dökülüp servis yapılmaktadır.

HAYMANA SUCUĞU

Malzemeler

- Dana eti
- Baharat
- Kurutulmuş dana bağırsağı

Hazırlanışı

Merada otlanmış hayvanın en lezzetli ve yumuşak olan sırt kısmından et seçilir, bu eti doğranarak kıyma makinasından geçirilir. Bu şekilde hazırlanan et, önceden soyulmuş sarımsak ve tuz ile birlikte havanda dövülür. Dövülen et bir gün dinlendirilir. Ertesi gün belirli oranlarla hazırlanan toz biber, kimyon, pul biber, yenibahar ve karabiberden oluşan karışım baharat ile yoğrulur. Macun kıvamına gelene kadar bu işleme devam edilir. Macun kıvamına gelen karışım yine bir gün dinlendirildikten sonra kurutulmuş dana bağırsağından geçirip uçlarından birbirine bağlanır ve hava durumuna göre yaklaşık bir hafta güneşte bekletilir. Bir haftanın sonunda sucuk tüketilmeye hazır hale gelmiştir.

HAYMANA YOĞURDU

Malzemeler

- 4 litre koyun sütü
- 1 litre inek sütü
- 1,5 kaşık mayalılık yoğurt

Hazırlanışı

Haymana yoğurdunun farkı öncelikle sütün elde edildiği hayvanın yayılım hayvanı olması ve sütün de soba ateşi ya da ocak ateşinde kaynatılmasından kaynaklanır. Yayılımdan gelen koyun sütü ve yine yayılımdan gelen inek sütünün karışımı ile yapılır ve tahmini dört litre koyun sütüne bir litre inek sütü katılarak yapılır. Koyun ve inek sütü karıştırıldıktan sonra sütümüzün altının yanmaması için ocak ateşinin üzerine sac koyulur, sacın üzerine de daha önce yakılan ateşten elde edilen odun ya da tezek közü koyulur ve sütümüz altta yanan kısık ateş ve üzerindeki közde bakır tencerede yaklaşık kırk dakika ara sıra karıştırılarak kaynatılır. Kaynayıp ateşten alınan süt, yaklaşık bir buçuk saat ılımaya bırakılır. Sütün mayası ev yoğurdundan yapılan kıvam ile yapılır. Beş litrelik sütümüz için tahmini bir buçuk yemek kaşığı ev yoğurdu ayrı bir kâseye koyulur ve yoğurt kaşık ile içine ılması için ılık süttten birkaç damla süt katılarak iyice ezilir ve ılıyan sütümüzün içine katılır. Sütün üstünde oluşan kaymak tabakasını bozmadan karışım alttan karıştırılır. Karışım işlemi bittikten sonra sütü mayaladığımız kapın kapağı az miktarda açık bırakılarak kapatılır ve üzeri bez ile sarılarak yaklaşık üç saatlik soğumaya bırakılır. Bu soğumadan sonra üzeri açılır ve kapağı tam olarak kapatılarak bir saatte dolapta dinlendirildikten sonra sunuma hazır hale gelir.

KARAHOCA BAKLAVASI

Malzemeler

- 500 g un
- 1 ay bardağı süt
- 1 ay bardağı sıvı yağ
- 1 ay bardağı yoğurt
- 1 yumurta
- 100 g tereyağı
- 500 g ceviz içi
- zm sirkesi, limon, kabartma tozu, tuz
- 6,5 su bardağı Şeker

Hazırlanışı

40 cm bir tepsi için 500 g köy unu derin bir kaba alınır. (Köy unu tercih edilmesinin sebebi aromasının daha iyi olmasını sağlamasıdır.) stne 1 çay bardağı süt, 1 çay bardağı yoğurt, 1 çay bardağı sıvı yağ, 1 adet yumurta, 100 g tereyağ veya krema, 1 çorba kaşığı üzüm sirkesi, yarım paket kabartma tozu ve 1 çay kaşığı tuz hazırlanan una eklenip yavaş yavaş yoğrulur. Yumuşak bir hamur elde edildikten sonra hamur 8 eşit parçaya bölünür. Her bir parça 30 cm uzunluğunda silindir haline getirilir, ceviz büyüklüğünde bezeler yapılır ve hamur dinlenmeye alınır.

Hamur dinlenirken Şerbet hazırlanır. Derin bir tencereye 6,5 su bardağı Şeker, zerine 7 su bardağı su ve bir dilim limon katılıp kaynamaya bırakılır. Yaklaşık 50 dakika kaynatılır. Kaynadıktan sonra yarım çay bardağı sıcak su eklenir. Böylece Őerbetin Őekerlenmesi engellenir ve soğumaya bırakılır.

Baklavanın içi için de 500 g ceviz rondodan geçirilir, üzerine bir çay bardağı şeker ilave edilir. Dinlenen hamuru açmak için buğday nişastası kullanılır. Hamurlar tek tek açılır ve üst üste 20 tane gelecek şekilde ayarlanır. Tepsinin altı yağlanır ve açılan hamurlar tepsiye dizilir. 20 tanede bir cevizler serpilir. 60 kat oluncaya kadar bu şekilde devam edilir. Bıçağımıza yağ sürerek baklavaya istediğimiz şekli verebiliriz. Bu işlemi de yaptıktan sonra 1 su bardağı sıvı yağ, 50 g tereyağı eriyene kadar ocakta bekletilir. Ancak yağın yanmaması gerekir ve tereyağı kesinlikle tuzsuz olması gerekir. Eriyen yağ, baklavanın üzerine eşit derecede dökülür ve 180 derecede ısınmış fırına atılır. Altı ve üstü pişine kadar beklenir. Pişen baklavaya hazırlanmış şerbet dökülür ve şerbetini alması için 12 saat beklenir. Baklavamız 12 saatin sonunda sunuma hazır hale gelmiştir.

HAYMANA KORUK SUYU

Malzemeler

- Olgunlaşmamış ham üzüm
- Limon
- Limon tuzu
- Şeker

Hazırlanışı

Üzüm salkımlarından ince olanlar toplanır ve henüz olgunlaşmamış üzüm taneleri ayrılır. Ayrılan ham üzümler büyük tahta bir tepside döveç ile dövülür. Böylece üzümlerin aroması da çıkar ve daha lezzetli hale gelir. Üzüm suyu posasından ayrılır ve bir sürahiye konulur. 1'e 1 oranında içme suyu ile üzüm suyu karıştırılır. 5 kg'lık bu karışıma 1 adet limon sıkılır, 5 adet misket büyüklüğünde limon tuzu, damak tadına göre de şeker ilave edilir. Karışım 2-3 saat dinlendirildikten sonra sunuma hazır hale gelir.

HAYMANA

SINCAN

Çokören

ANKARA

GÖLBAŞI

GÖLBAŞI

Dikilitaş Gölü

ESKİŞEHİR

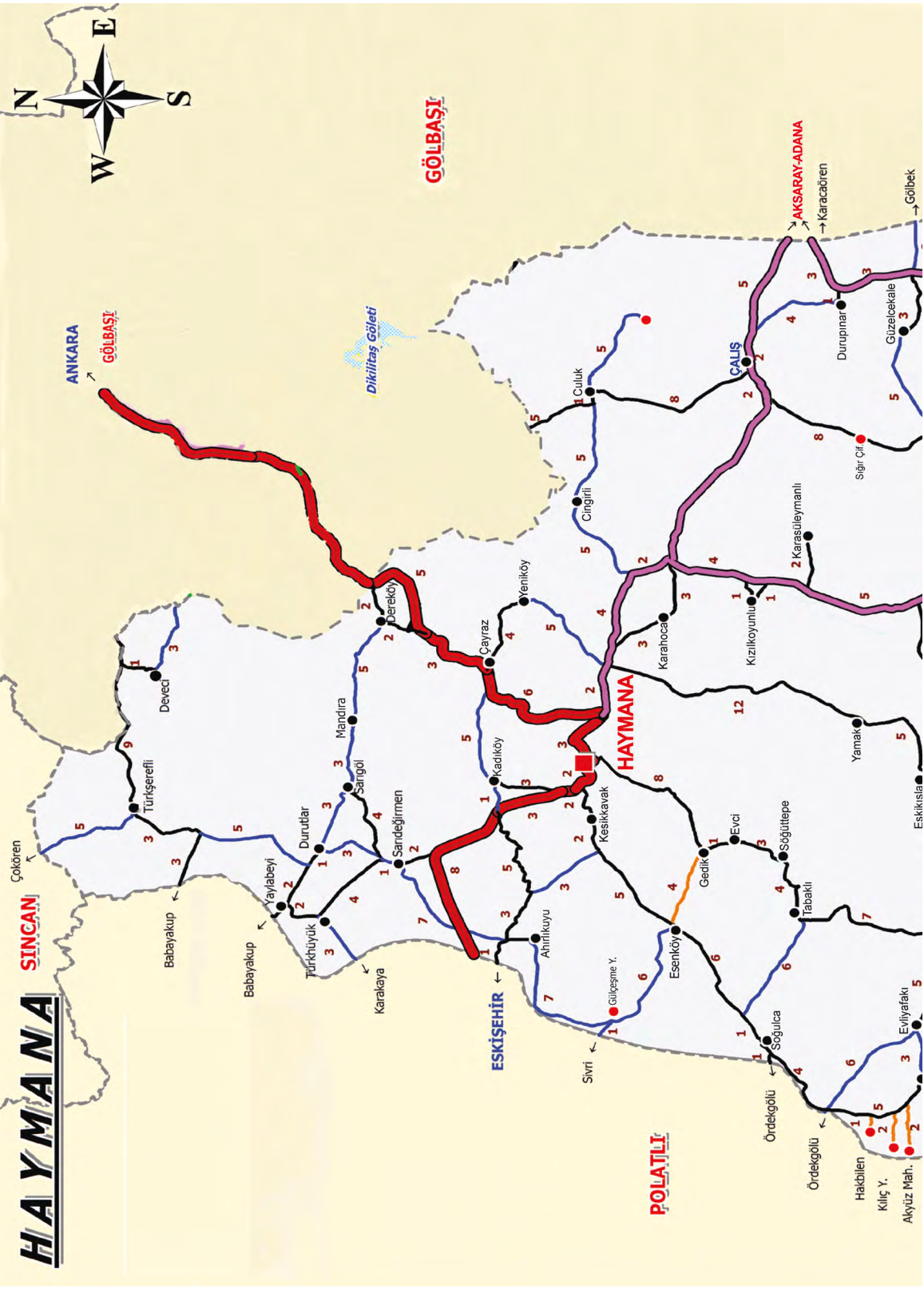
POLATLI

HAYMANA

AKSARAY-ADANA

Karacabiren

Gölbek

Deveci

Türkserefli

Babayakup

Yayılabeyi

Durutlar

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Babayakup

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Babayakup

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Babayakup

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Babayakup

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Babayakup

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Babayakup

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Babayakup

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Babayakup

Türkhüyük

Karakaya

Sarıgözü

Mandıra

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

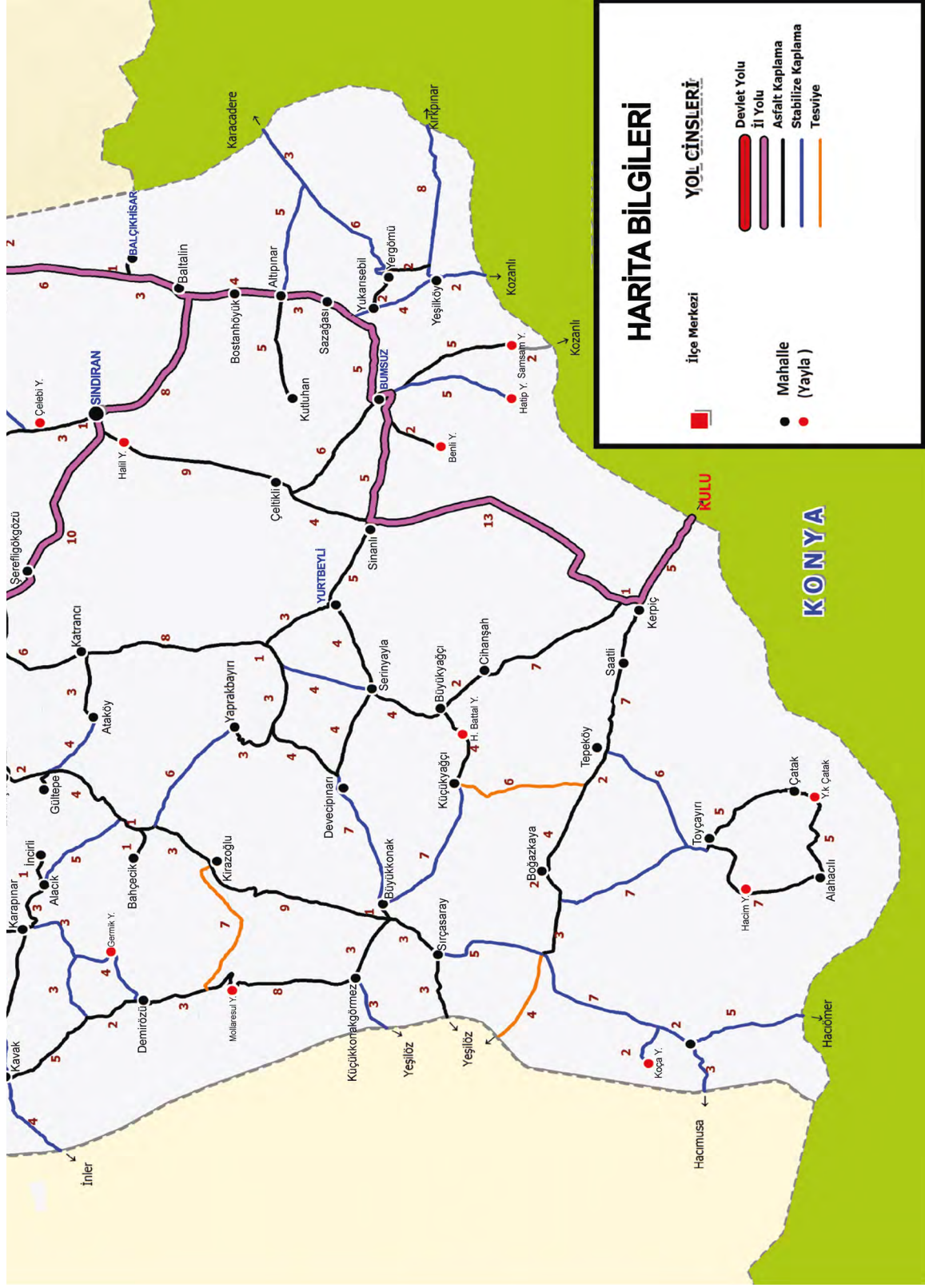
Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

Sarıgözü

ÖNEMLİ TELEFONLAR

Haymana Kaymakamlığı	+90 (312) 658 10 09
Haymana Belediyesi	+90 (312) 658 10 07
Ankara Büyükşehir Belediyesi	+90 (312) 507 10 00
Haymana Jandarma Komutanlığı	+90 (312) 658 10 32
Haymana Emniyet Müdürlüğü	+90 (312) 658 06 01
Haymana Millî Eğitim Müdürlüğü	+90 (312) 658 25 14
Haymana Müftülüğü	+90 (312) 658 18 50
Ankara Üniversitesi Haymana Meslek Yüksekokulu	+90 (312) 658 32 25
Haymana Devlet Hastanesi	+90 (312) 658 12 22
Haymana Adliye Sarayı	+90 (312) 658 17 99
Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Parklar Müdürlüğü	+90 (312) 384 73 25
Sakarya Meydan Muharebesi Haymana Ziyaretçi Tanıtım Merkezi	+90 (312) 658 18 80
Yenice (Sındıran) Jandarma Karakolu	+90 (312) 665 40 16
Haymana Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	+90 (312) 658 06 70
Haymana Nüfus Müdürlüğü	+90 (312) 658 25 88
Haymana Tarım ve Orman Müdürlüğü	+90 (312) 658 10 44
Haymana Mal Müdürlüğü	+90 (312) 658 18 30
Haymana Vergi Dairesi Müdürlüğü	+90 (312) 658 15 57
Haymana Tapu Müdürlüğü	+90 (312) 551 28 32
Haymana Belediyesi Zabıta Müdürlüğü	+90 (312) 658 10 12
Ankara Büyükşehir Belediyesi Zabıta Müdürlüğü	+90 (312) 507 41 50
Ankara Büyükşehir Belediyesi Haymana Fen İşleri Şefliği	+90 (312) 658 02 02
Haymana Toplum Sağlığı Merkezi	+90 (312) 658 16 01

Haymana PTT Müdürlüğü	+90 (312) 658 15 15
Haymana Belediyesi Kültür Merkezi	+90 (312) 658 08 37
Haymana Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğü	+90 (312) 658 23 36
Haymana Halk Kütüphanesi	+90 (312) 658 11 53
Haymana Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüğü	+90 (312) 658 02 57
Haymana Gazetesi	+90 (312) 658 15 86
Ulaşım	
Ankara-Haymana Otobüs Yazıhaneleri:	(Ankara) 0552 640 23 83
	(Haymana) +90 (312) 658 10 02
Konaklama	
Haymana Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu	+90 (312) 658 08 28
Cimcime Sultan Termal Otel	+90 (312) 658 09 09
Armada Grannos Thermal Hotel & Convention Center	444 7 490
Bonjur Hotel Thermal & Wellness Club	+90 (312) 711 04 78
Doktorun Oteli	+90 (312) 658 01 01
Ürofiz Termal Otel	+90 (312) 658 29 00
Ravza Termal Otel	+90 (312) 658 06 58
Doktor Saraçoğlu Termal Otel	+90 (312) 658 19 19
Nema Beyzade Termal Otel	+90 (312) 911 73 98
Son Kale Haymana Termal Otel	+90 (312) 658 00 02
Kaplıcalar	
Medrese Kaplıcası	+90 (312) 658 29 02
Seyran Kaplıcası	+90 (312) 658 29 07

KAYNAKÇA

- Yurtdaş, Enver, Geçmişle Buluşan Haymana, Haymana Belediyesi Kültür Yayını No: 1, Ankara, 2018
- Yurtdaş, Enver & Çeker, Hamdi & Coşkun, Faik, Yenice ve Şeyhbızınlar, Haymana, 2003
- Yurtdaş, Enver & Baş, Mehmet, Haymana Çalıştayı, Haymana Belediyesi Kültür Yayını No: 2, Ankara, 2023
- Ermiş, Mustafa Burak, Haymana ve Çevresindeki Türk- İslam Yapıları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019
- Osten der Von H.H, Gavurkale Kılavuzu, Devlet Basımevi, İstanbul, 1937
- Karaaslan, Muzaffer, “ Ankara’da Korunması Gerekli Bir Köy Camisi: Karahoca Köyü Camisi”, Ankara Araştırmaları Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 1, 2021
- Koç, Kadim, Diriliş Yolu Rehberi, Polatlı Belediyesi Yayınları, Ankara, 2019
- Sakarya Meydan Muharebesi Tarihi Millî Park Gezi Rehberi, Orman ve Su İşleri-Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 2017
- [http://tayproject.org/Magara.fm\\$Retrieve?MagaraNo=10575&html=cave_detail_t.html&layout=web](http://tayproject.org/Magara.fm$Retrieve?MagaraNo=10575&html=cave_detail_t.html&layout=web) (Erişim Tarihi: 01.11.2023)
- [http://www.tayproject.org/Magara.fm\\$Retrieve?MagaraNo=11041&html=cave_detail_t.html&layout=web](http://www.tayproject.org/Magara.fm$Retrieve?MagaraNo=11041&html=cave_detail_t.html&layout=web) (Erişim Tarihi: 01.11.2023)
- <https://twitter.com/kahverngtabela/status/1716077967166574691> (Erişim Tarihi: 01.11.2023)

Haymana, Anadolu'nun kalbinde birçok kadim uygarlığa ev sahipliği yapmış; tarihi geçmiş, kültürel yapısı ve insanı ile geçmişin mirasını geleceğe taşıyan önemli bir merkezdir.

Dünyanın en kaliteli termal suyu için her yıl binlerce yerli turist in şifa bulmaya geldiği, yüksek rakımı ile yaz aylarında serin ve temiz bir yayla havası sunan Haymana; tarihte birçok önemli olaya da ev sahipliği yapmıştır.

Haymana; Friglere başkent, Kral Yolu güzergâhında Roma ve Bizanslılar için önemli bir merkez, Osmanlı Kayı Aşiretinin Anadolu'daki ilk iskân yeri, 1402 yılında Ankara Savaşı'nın yapıldığı saha, Sakarya Meydan Muharebesi'nin geçtiği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı son kaledir. Haymana'da kısaca andığımız bu uygarlıklardan ve önemli tarihsel olaylardan günümüze ulaşmış birçok eser bulunmaktadır.

Hazırladığımız bu eser ile Haymana'yı duyan, ilçenin zengin tarihinden günümüze ulaşmış eserleri ile kültürel değerlerini ve doğal güzelliklerini keşfetmek isteyenlere; görseller eşliğinde detaylı bilgileri içeren bir yol haritası çizmeyi, rehberlik yapmayı amaçladık.

Ankara Caddesi No.: 17 06860
Haymana/ANKARA

Tel : + 90 (312) 658 10 07
Faks : + 90 (312) 658 18 48
web : www.haymana.bel.tr

© haymanabelediye
✕ HaymanaBelediye
f HaymanaBelediyesi

ISBN 978-625-99648-1-2

